

Nol Əpən

Nol əpən natımnat kəm Jon

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u

Nol Əpən

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In netəm tuelef kit rəha Iesu, kən Iesu tolkeike pık in. In təməte naoa mın u: Namnusən Təwir itəm Jon Təməte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təməte tatuwin kəm pah? In təməte naoa u tatuwin kəm niməfak sepın itəm koatətig e nıtən mın ikın Esia, ne matuwın mın kəm niməfak mın ikın mın rafın.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nian u itəm təməte naoa lan, kapman rəha Rom təmən məmə netəmim okotəkəike motəfak kəm etəmiasol rəha kapman tahmen əm məmə in uhgın rəhalat. Məto netəm rəha niməfak kotəmə etəmim kitəh əm in ilis agın, etəmim u in Iesu Kristo. In əm un, in İərəmərə. Tol nəhlan, kapman rəha Rom tınatol nəratən kəm iəfak mın. Kəmotahlipən Jon tuwin isəu e nəptən kit u, katən məmə Patmos məmə otətətig in pisin əm. Uhgın tos-ipən napılaiirən wir agın kit kəm Jon məmə otəplan Iesu Kristo əpəh e nego e neai. Kən in məplan mın natımnat itəm otəpanuwa, tahmen əm məmə inu: nolən itəm Uhgın otol win e nəluaginən itəm netəmim ne Setan okotol ilat mın, ne nolən rəha Uhgın o nakilən netəmim e nammun nian.

?Təmäte naoa u o naka? In təməte naoa u məmə otol əp məmə İesu Kristo in lərəməyə, kənu məgətun rəhan nəsanənən. Kən in tolkeike məmə otən kəm iəfak mən məmə okotətul əskasik okəmə nian iəkis mən okotuwa, kənu ilat okəsotəfakən kəm etəm-iasol rəha Rom məmə in Uhgın. Otəsuwəhən, kənu Setan tol nəratən kəm iəfak mən, məto ilat okotəkəike motətul əskasik, kən in tolkeike məmə otiləs-ipər nətəligən rəha iəfak mən ne netəmim u ilat koatatig e nian iəkis mən nian u roiu. Nian İesu Kristo otitəlig-pa mən, kən in otiləs-ipər ilat.

Nətuounən nəghatən

¹ Naoa u, in tatəghat-in natimnat mən itəm İesu Kristo təmol əp.* Natimnat mən u, Uhgın təmos-ipən kəm İesu, məmə in otəgətun kəm rəhan iolwək mən natimnat itəm otəsuwəhən təike muwa. Kristo təməhl-ipən rəhan kit nagelo tuwa, kən məgətun natimnat mən u kəm rəhan iolwək, Jon. ² Jon təmətul-arəp o natimnat rafin itəm in təməplan, kən məte rəkis ilat e naoa u. Natimnat mən un itəm in təməplan, in nəghatən rəha Uhgın ne nəniarəpən rəha İesu Kristo. ³ Etəm un itəm tətəfiniarəp nəghatən mən u, itəm Uhgın təmos-ipa, in otatig e nəwırən pahrien. Kən netəm mən un itəm koatəto kən moatos e nıkilat kən moatol, okotatig mən e nəwırən pahrien, məto-inu nian rəha natimnat mən u, naoa u tatəghat-in, tınəkuəkır agin.

Jon təməte naoa kəm niməfak mən ilat sepin

* **1:1:** “Təmol əp,” nıpətın u, məmə tatəgətun nat kit itəm aıpən, nıpətın tatəhluaig. E Bislama, katən məmə, “rıvilem.”

⁴ Io Jon, etahl-ipən naoa u tatuwin kəm niməfak min ilat sepın əpəh e nitən Esia.

Pəs Uhgın u itəm tətətig roiu, təmətətig lilin, kən otəpanatig lilin min, in otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat. Kən pəs narmin ilat sepın[†] itəm koatətig aupən e jea rəha kig, ilat min okotol nulan etəmat. ⁵ Kən Iesu Kristo min, in otawte-in min nulan kəm itəmat. Kristo un təmətul-arəp əskasik o nıpahrienən, kənu inəh, in etənim itəm in təmaupən məmegəh lilin e nimisən,[‡] kən in tərəmərə e kig min rəha nətueintən.[§]

Pəs nənwiwiən tuwin o Iesu Kristo u, in təmolkeike itat, kən nitən təmaiah məmə otikis itat e nolən rəha təfagə rat. ⁶ In Kig rəhatat, kən təmol kitat kotətig ahgin rəhan nərəmərəən, kən mol kitat kotuwa pris min rəha Uhgın rəhan, koatol wək rəha Tata rəhan. !Pəs nənwiwiən o rəhan nepətən ne nəsanənən tuwin o Iesu Kristo, namnun tikə! !Pəs in otərəmərə lilin! Pəs otol nəhlan. Əwəh.

⁷ ! Otəplan-tu! In tatuwa e mal napuə,^{*} kən netənim rafin okotətag-pən motəplan e niganəmtilat ətuatıp, kən netəm min u kəmotaru in aupən, okotəplan min, kən netemim e noanol min rafin e nətueintən, nıkilat otahmə, motasək əfəməh məto-inu kəmotəplan.[†]

[†] **1:4:** Narmin ilat sepın itəm koatətig aupən e rəhan tiron, (Nol Əpən 3:1; 4:4; 5:6), okəm-naka in suatıp rəha nənən Narmin Rəha Uhgın; məto okəm-naka ilat nagelo sepın u kotəsanən (Nol Əpən 1:20; 8:2) itəm koatətig aupən e tiron. Nampa sepın u, kəmehm mau fifti-foa e Nol Əpən. E Naoa Rəha Uhgın, nian neen tatən “ilat sepın” məto nıpətın məmə ilat rafin agın. [‡] **1:5:** Kol 1:18; Sam 89:27

[§] **1:5:** Sam 89:27; Nol Əpən 17:14; 19:16 ^{*} **1:7:** Dan 7:13 [†] **1:7:** Sek 12:10

In otəkəike mol nəhlan. !Əwəh!
 8 İərəmərə Uhgın tatən məmə, “İo Nəukətin ne Namnun.‡ İo u etatig roiu, kən emətatig lilin, kən epanətatig lilin min, kən io un, Nahgik Tepət PİK Agin.”

Jon təməplan Nəti Etənim

9 İo Jon, piatəmat u, itəm kitat koatos kələh nelmitat min kitiəh e İesu o nahməən, ne natigən e nərəmərəən rəhan, ne nətul əskasikən e nian rəha nahməən. Kəmərakin-pən io e nəptən u Patmos, § məto-inun iatən-iarəp nəghatən min un itəm Uhgın tatos-ipa, kən matətul-arəp o İesu. 10 In Nian rəha İərəmərə rəhatat,* kən emərioah e Narmın Rəha Uhgın, kən rəhan nəsanənən təmol kəm io, kən ekəto nəwian asol kit e məntaak, təhmen əm e təwi, 11 kən nəwian u tatən məmə, “Əte rəkis e naoa natimnat min rafin itəm natəplan kən mahl-ipən kəm niməfak sepin. İlat koatuwin kəm Efesas, kən Simana, kən Pekamam, kən Tuatira, ne Satis, ne Filatelfia, ne Laotisia.”

12 Kən əmun, ekeirair məmə ekəplan-tu, məmə pah tatəghat kəm io. Kən nian emeirair, məplan nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepin, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, 13 kən ilugin e nat katəhtu-pər lait min u lan, eməplan suah kit təhmen e Nəti Etənim,† rəhan napən kaifəməh u kaifəməh. Kən kəməlis manikiləhan e kətəut, kəmol e iaen u kol

‡ **1:8:** Nəghatən ətuatip u rəha İesu, “İo un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul əpən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, təhmen e A ne Z e Inglis. § **1:9:** Nəptən u Patmos, in aelan kit. * **1:10:** Nian rəha İərəmərə u, in Santei. † **1:13:** Dan 7:13

tatipit-ipit.‡ 14 Rəhn-kapə ne noanun tərüən tərüən mə nahwi noan nitəhəi,§ * kən niğanəmtin tətasiə tahmen e nəmnamın nigəm.† 15 Nelkin tahmen e piron,‡ itəm kəmaan e nigəm məmə otaiəh rəkis-in namtəən, mafəl itəm təwir, kən uarisig un, kərəpe məmə in otəwir matipit-ipit. Kən nəwian iahgin iahgin tahmen e nitəhəi asol kit tatem noanahluəluə; 16 In tatos məhau ilat sepın e nelmin matip, kənu naip kit rəha nəluəginən in tasilə e nıkalın kərən mil,§ tətisi-pən e nipəgnoan, kən suah un təhag-əhag mitasiə, tahmen e mitgar əpə e nərauiəgən.

17 Nian eməplan suah əh, emeiuaiu morin io əh nelkin ikin, tahmen əm məmə emimis.* Məto in təmea-pa mek io e rəhn matip kən məmə, “Əsəginən. Io u, io emaupən matig, kən io iatol namnun aɡin. 18 Io u, Etəm Tatəmegəh.† !Emimis aupən, kən məto əplan-tu, iatəmegəh lilin! Kən io iatos ki rəha Nımisən ne ki rəha Noanpən.‡

19 “Tol nəhlan, əte rəkis nat naka itəm nəməplan, kən neen natəplan u-roiu, ne natımnat neen min itəm tatuwa. 20 Məto ekuhapik e nipəti məhau min ilat sepın itəm nəməplan iatos e nelmək matip, ne nat katahtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e iaen u

‡ 1:13: Napən əh katən, in napən rəha pris asol aɡin. Iesu in rəhatat pris asol aɡin. § 1:14: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “in tərüən tərüən mə sno.” * 1:14: Dan 7:9 † 1:14:

Esik 1:28 ‡ 1:15: Piron, in iaen kit, kala rəhan tahmen e kol.

§ 1:16: Hip 4:12; Jon 12:48 * 1:17: Dan 8:17; 10:15; Mat 17:6

† 1:18: Sam 42:2 ‡ 1:18: “Io iatos ki rəha Nımisən ne ki rəha Noanpən,” nipətin u məmə iatos nepətən o nahtosigən ne nerəhən e ket rəha Imə Netəm Kəmotimis İkin, kən mol netənim kəmotimis ilat kotəmegəh min.

kol tatipit-ipit. Məhau mın u ilat sepın, nıpətın u nagelo mın rəha niməfak sepın. Kənu nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e kol, nıpətın un, niməfak mın un ilat sepın.

2

Nəghatən təmuwin kəm iəfak mın ikın Efesas

1 “Əte naoa kit tuwin o nagelo* rəha niməfak e taon Efesas, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos məhau sepın e nelmın matip† kən mətaliwək ilugin e nat katəhtu-pər lait mın lan,‡ u itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən ilat sepın.

2 Io ekıtun rəhatəmat nolən mın. Ekıtun wək pik mın rəhatəmat, kən mıtun mın məmə nəkotətul-iəkis. Ekıtun məmə itəmat nakotah-tosig-in netəm rat. Nəmotakil netəm mın un itəm ilat kotəmə ilat aposol mın, məto sənəmə ilat pahrien. Kən itəmat nəmotəplan rəkis məmə ilat ieiua mın. 3 Ekıtun mın məmə itəmat nakotos nətəligən əfəməh. Nəratən təmiləs pəp itəmat, məto noatətul-iəkis o nərgək, məsotərou-inən.

4 Məto iatehm nıpəgnəmtin kit əh-ikın nəmotol, təsahmenən e niganəmtək. Nəmotapəs nolkeikeən§ aupən rəhatəmat. 5 Nikitəmat tuəh-tu nolkeikeən itəm nəmoatətig lan aupən. Otəuhlin itəmat, kən motol natimnat mın u nəmoatol aupən. Okəmə nəsotolən, kən ekuwa, miləs-irəkis rəhatəmat nat katəhtu-pər lait lan e nəmeen. 6 Məto nat kitəh əm əh-ikın, noatol

* 2:1: Nian suah u tatən “nagelo,” okəm-naka tatəghat-in pasta rəha niməfak. † 2:1: Nol Əpən 1:16 ‡ 2:1: Nol Əpən 1:12-13

§ 2:4: Jon 13:35; Jer 2:2-5

in təwîr. Itəmat nakotetəhau nolən rat mîn rəha netəmim rəha Nikolas,* təhmen əm lak, iatol mihin.

⁷ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən mîn itəm Narmin Rəha Uhgîn tatən-ipən kəm niməfak mîn. Etəm otol win e nəluaginən u, io iategəhan-in məmə in otun noa nig rəha nəmegəhən itəm tatəwiə e nasumən rəha Uhgîn.”†

Nəghatən təmuwin kəm iəfak mîn ikîn Simana

⁸ Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Simana, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm təmaupən matig, kən in otol namnun agin.‡ In təmimis kən məmegəh mîn,§ kən in tatən məmə,

⁹ Netəm Simana, ekıtun rəhatəmat nahməən. Ekıtun məmə itəmat ian-rat mîn, məto sənəm itəmat ian-rat mîn pahrien. !Itəmat, rəhatəmat nautə tepət agin! Ekıtun mə ieiua mîn neen itəm koatən nəghatən moatalik itəmat lan, moatən

* **2:6:** Netəm rəha Nikolas mîn un, kitat kəsotıtun wırən natımnat tepət elat o rəhalat etəm-iasol. İlat netəmim neen rəha niməfak, məto ilat koatən məmə kıtun nəfakən kəm narmi nat mîn, kənu kıtun nit əpnəpınən itəm. İlat koatən məmə nolən mîn əh, təsərəkinən narmıtəm. † **2:7:** Jen 2:9; 3:22-24; Rom 5:12,18; 6:23; Nol Əpən 22:2 ‡ **2:8:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “tol namnun agin,” nıpətın u, tətatig nian rafın. § **2:8:** Nol Əpən 1:17-18

mə ilat netəm Isrel, məto kəp.* Rəhalat nimə rəha nuəfiminən in nuəfiminən rəha Setan əm.†
 10 Sotəginən nahməən mīn itəm otəsuwəhən koatuwa etəmat. Iatən-ipinə kəm itəmat, məmə Setan otəpanəmki-pən itəmat neen e kalapus məmə Uhgīn otekasgəwīn nahatətəən rəhatəmat, kən itəmat onəkotatīg e nahməən o nian ilat ten.‡ Otətul əskasik, nat əpnarīn okəmə itəmat neen okotimis, kən io oekos-ipinə rəham nətouən, tahmen-pən əm məmə katəfauin-pən nat kit e rəhn-kapə etəm təmol win e naiuən, kən rəham nətouən in nəmegəhən līlīn.

11 Etəm matəlgin tatīg, in otəkəike mətəlīg-in wīr nəghatən mīn itəm Narmīn Rəha Uhgīn tatən-ipən kəm niməfak mīn. Etəm otol win e nəluaginən u, nīmīsən otəsuwīnən e noanəmnamin nigəm asol.”§

Nəghatən təmuwīn kəm iəfak mīn ikīn Pekamam

12 Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwīn o nagelo rəha niməfak e taon Pekamam, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos naip rəha nəluaginən kit itəm tasilə e nəwtain kərən mil.*

* **2:9:** ?Nəghatən u, “moatən mə ilat netəm Isrel, məto kəp,” nīpətīn naka? In tatəghat-in ətuatīp netəm mīn u noanol rəha Isrel. Məto nian Iesu tatən məmə ilat sənəmə netəm Isrel pahrien, nīpətīn un məmə netəmim pahrien rəha Uhgīn, inun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm Isrel u ilat netəmim mīn ətuatīp rəha Uhgīn. (Kal 6:15-16). † **2:9:** Jon 8:33-47 ‡ **2:10:** Nian ten nīpətīn un, məmə nian rəha nahməən otəkəike mol namnun. § **2:11:** Nol Ժրոն 20:11-15; 21:8 * **2:12:** Nol Ժրոն 1:16

13 Ekıtun ikın nəkotatıg ikın. İkın əh, Setan tatəpələh, matərəməərə ikın. Məto itəmat noatətul-iəkis ron io. Nəməsotəuhlinən rəhatəmat nahatətəən lak. İmatəmat, Setan tətatıg ikın, kən kəməhamnu rəhak etəmim Antipas, itəm təmətul əskasık o nən-iarəpən io. Nat əpnapın məmə nian əh təmiəkis pap otəmat, məto itəmat nəmotahatətə əskasık lak.

14 Məto in əm un, iatehm nıpəgnəmtın mın neen itəm itəmat noatol itəm təsətuatıpən e nıganəmtək. İtəmat neen u ikın-un, noatəgətun netəmim u ikın-un məmə okotos nəgətunən rəha Palam. Palam u, in təmol suatıp kəm Kig Palak məmə in otos-ipən-os-ipən kəm netəm İsrel, kən pəs ilat kotol nolən rat, moatun nəgwənən itəm kəmol sakrifais lan tatuwin kəm narmı nat itəm kəmasgəwin e nıg, kən moatit əpnapın ilat mın.† 15 Kən e nolən kitıəh əm ilat netəm İsrel mın əh, itəmat neen u ikın nəkoatətəupən nəghatən rəha netəmim rəha Nikolas.‡ 16 ! Tol nəhlan, onəkotəkəike motəuhlin wəhai əm nətəligən rəhatəmat o nolən rat mın rəhatəmat! Okəmə nəsolən, otəsuwəhən oekımnə otəmat, kən iakoh netəm mın un, kən məte ilat e naip rəha nəluaginən itəm tətisi-pən e nıpəgnoak.

17 Etəm matəlgın tatıg, in otəkəike mətəligin wir nəghatən mın itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm nıməfak mın. Etəmim itəm tatol win e nəluaginən, io oekos-ipən nəgwənən anion u mana§ kəm in. Oekos-ipən mın kəpiel ruən kit kəm in, itəm kəməte-pən nərgın wi lan, kən in

† 2:14: Nam 22-24; 25:1-2; 31:16 ‡ 2:15: Əplan-tu futnot e Nol
Əpən 2:6. § 2:17: Jon 6:31-33,35,48,51

pisin əm un, itəm otos, titun nərgin.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak min ikin Tuatira

¹⁸ Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Tuatira, mən-ipən məmə,

Nəghatən u, in nəghatən rəha Nəti Uhgın. Niganəmtin tətasiə tahmen e nəmnamın nigəm, ne nelkin tahmen e pırons* itəm kəmərəpe məmə in otəwir matipit-ipit.† Tatən məmə,

¹⁹ Enitun rəkis nolən min rəhatəmat, netəm Tuatira. Ekitun rəhatəmat nolkeikeən ne nahatətəən, ne nasituən e netənim, kən ekıtun min məmə nətəligən rəhatəmat təfəməh o nətul əskasikən. Ekitun məmə nolən min rəhatəmat noatol roiu, təwir maprəkis-in nolən min rəhatəmat aupən.

²⁰ Məto iatehm nıpəgnəmtin kit əh-ikin noatol itəm təsətuatıpən e niganəmtək. Itəmat noategəhan-in nolən rəha pətan əh itəm tahmen e pətan aupən u, Jesepel.‡ In tatən məmə in ien kit, məto nəgətunən rəhan tatit rat rəhak min iolwək, matol məmə ilat koatit əpnapın ilat min, kən moatun nagwənən u itəm katol sakrifais lan kəm narmı nat itəm kəmasgəwin e nig. ²¹ Ematəzahgin pətan əh məmə in otəuhlin

* **2:18:** Pırons, in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol. † **2:18:** Dan 10:6; Nol Əpən 1:14-15 ‡ **2:20:** Pətan u, in pətan kit əh Tuatira. Okəmə naka nərgin pahrien u Jesepel, o okəm-naka, kəmən əm mə Jesepel məto-inu in tahmen e Jesepel u aupən, pətan rəha Kig Ehəp

(1 King 21:25-26). In təmit netənim e suatıp kit məmə okotol sakrifais kəm narmın nat min, kən motətəu-pən nolən rəha nit əpnapınən iərman ne pətan. Okəmə naka in tahmen e Nikolas itəm kəmən e 2:6,15.

rəhan nolən rəha nətou-pən əpnapinən iərman, məto in tapəs. ²² Tol nəhlan, roiu əh, oekol in tatimis pik e rəhan pet. Kən netəm mın u itəm kəmotit əpnapin ilat mın, ilat Jesepel u, okəmə ilat kəsotəuhlinən ilat e nosən nolən rəha pətan əh, oekol ilat mın koatəto tərət pik, kən məsou-in ilat e pet u rəha nahməən. ²³ Kən ekau kitiah əm e nenətin mın, moh ilat kotimis. Tol nəhlan, kən niməfak mın rafin okotitun məmə io əm un, ekıtun nətəligən mın rəha netəmim, ne nikilat. Kən io ekos-ipən nətouən rəhatəmat tətəu-pən əm rəhatəmat nolən mın itəm nəmoatol. §

²⁴ Məto itəmat u, netəm Tuatira itəm nəməsotosən o nəgətunən rəha Jesepel əh, iatəghat kəm itəmat roiu. Ekıtun məmə itəmat nəməsotosən natimnat itəm katən məmə nat agin mın rəha Setan itəm tətəluaig-in məntaan. Esələhəu-pənən nat figəm kit mın kəm itəmat, məto iakolkeike məmə nəkotol nat kitiah əm, inun, ²⁵ otaskəlim tiəkis əm e nat itəm ninotos rəkis, mətoarus io ekıtəlig-pa.

²⁶⁻²⁷ Etəm otol win e nəluaginən u, kən tatətul əskasik o nolən nəwiak, matuwın, matuwın mətoarus namnun, kən io ekos-ipən nepətən u kəm in, itəm rəhak tata təmos-ipa kəm io, məmə in otərəməərə e kantri pisin pisin mın. Kən in otos rəhan nəlnal itəm in nəmtətin rəha nərig asol rəhan, kəmol e iaen, kən in otatgəhl-atgəhl netəm e nətueintən, tahmen-pən əm məmə iaen itəm təmohapiləs-ohapiləs sospən kəmol e noanisip. ²⁸ Kən io ekos-ipən mın məhau u, fetukai kəm in.*

§ 2:23: Jer 17:10 * 2:28: Nol Əpən 22:16

29 Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min.”

3

Nəghatən təmuwın kəm iəfak min ikin Satis

1 “Əte naoa kit tuwın o nagelo rəha niməfak e taon u Satis, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos narmın rəha Uhgın ilat sepin,* kən matos min məhau sepin.† Nəghatən u rəhan itəm tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

Ekitun rəhatəmat nolən min. Ekitun məmə katən məmə itəmat noatəmegəh, məto kəpə, itəmat ninotimis rəkis. 2 !Otaiir-ta! Nolən wir min rəhatəmat nəmoatol aypən, otəsuwəhən tikə ağin. Məto itəmat nəkotəkəike motalkut məmə onəkotos-ipər min nolən rəhatəmat, motol tuwa məskasık, məto-inu esəplanən əh nolən wir kit itəm nəmotol motuwın motol namnun lan, kən tətuatip e niganəmti Uhgın rəhak. 3 Tol nəhlan, nikitəmat tuəh nəghatən itəm nəmotos, kən moatəto aypən. Otol, kən motəuhlin itəmat. Məto okəmə nakotapil əlu-əlu, oekiet-arəp otəmat tahmen e iakləh, kən itəmat okol nəsotitunən məmə nian naka oekimmə otəmat.

4 Məto itəmat noan məsin əm un ikin Satis, itəm kəməsotolən napən rəhalat tamkimik. İlat kotətuatip, motahmen o naliwəkən itimat min io e napən ruən. 5 Etəm in otol win e nəluaginən, in otuwın nulan e napən ruən. Kən okol esafəl

* **3:1:** Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4 † **3:1:** Nol Əpən 1:16

rəkisən nərgin e naoa rəha nəmegəhən, kən io ekən-iarəp nərgin e niğanəmti rəhak Tata ne rəhan nagelo mın, məmə in rəhak ətuatip etəmim.‡

⁶ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike matəlig-in wir nəghatən mın itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak mın.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak mın ikın Filatelfia

⁷ “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Filatelfia, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, Etəm Tasim, kən in Nipahrienən. Kən in tatos ki rəha Tefit u aupən. § Okəmə in terəh e toa kit, kən okol suah kit təsahtosig-inən. Kən okəmə in tahtosig e toa kit, kən okol suah kit təserəhən lan.* Nəghatən u rəhan itəm in tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

⁸ Ekitun rəhatəmat nolən mın, netəm Filatelfia. Ekitun məmə rəhatəmat nəsanənən in noan məsin əm, məto itəmat nəmoatol nəwiak məsotapəsən, kən məsotəhluaig-inən məmə rəhak u itəmat. Otəplan-tu. Emerəh e toa otəmat. Okol suah kit təsahtosig-inən. ⁹ Otəplan-tu. Netəm mın un e Nuəfiminən rəha Setan, ilat koatən məmə ilat netəm Isrel, məto kəpə.

‡ **3:5:** Mat 10:32; Luk 12:8; Mak 8:38; Luk 9:26; 1 Jon 2:23 § **3:7:** “Ki rəha Tefit” u, tatəpsen-pən nepətən itəm otos e Jerusalem wi. In un, in tatos nepətən məmə oterəh kən mahtosig-in suah kit itəm tatuwin imə; Nol Əpən 1:18. * **3:7:** Aes 22:22

İlat ieiua min.† Otəplan-tu. Oekol ilat kotuwa motisin nulilat e nelkitəmat o nisaiian, kən okotən məmə nıpahrienən io ekolkeike itəmat.‡
 10 Emən-ıpinə kəm itəmat məmə itəmat onəkotos nətəligən əfəməh o nətul əskasikən, tahmen əm lak, kən itəmat nəmoatol rəhak nəghatən.§ O nat u, io oekatıpal wır* otəmat e nian itəm nəratən otəsuwəhən tuwa e nətueintən min rafın,† məmə otekasgəwın-tu nahatətəən rəha netəm rəha nətueintən.

11 Otəsuwəhən ekuwa. Otaskəlīm-iəkis natımnat min itəm itəmat nınotos rəkis, məmə suah kit otəsosən rəham nətouən‡ itəm nınol wın rəkis lan. 12 Etəm otol wın e nəluaginən, kən io oekol in tahmen e nig asol kit itəm tətəruəsan Nımə Rəha Uhgın rəhak. Kən in okol təsietən e Nımə əh nian kit. Kən io, oekəte-pən nərgi Uhgın rəhak lan, ne nərgi taon rəha Uhgın rəhak lan. Taon u, in Jerusalem wi, itəm Uhgın rəhak

† 3:9: Nəghatən u “koatən məmə ilat netəm İsrel, məto kəpə,” in tatəghat-in ətuatıp netəm min u noanol rəha İsrel min. Məto nian İesu tatən məmə ilat sənəmə netəm İsrel pahrien, nıpətın un məmə netəmim pahrienən rəha Uhgın, inun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm İsrel u ilat netəmim min ətuatıp rəha Uhgın (Kal 6:15-16). ‡ 3:9: Jon 8:44; Nol Əpən 2:9 § 3:10: Hip 12:1-3 * 3:10: “Oekatıpal,” nıpətın u, məmə, “Oekehr wır etəmat,” inu “protektəm yufala,” e Bislama. † 3:10: Jon 17:15 ‡ 3:11: “Nətouən” əh, tatəghat-in, in hat kit kəmol e nımalı nig, o narmı nımalı nig kəmol e kol, kən katəfauin-pən e rəhn-kapə etəm təmol wın e nıauən. Kən hat itəm Kristo otəfauin-pən e rəhn-kapə etəmim o rəhan nətul-iəkisən, in otəkəike matehm wır o netəm min un itəm kotolkeike məmə okotos-irəkis olat. Inu, in nuwəhən nımaa nəghatən məmə ilat okəsotapəsən nətul əskasikən məmə ilat okəsotəmik-arəpən-inən nətouən rəhalat, inun, nəmegəhən lılın ilat Kristo.

otahl-ipa, otisi-pər e nego e neai, meiuaiu-pa. Kən io oekəte-pən mīn nərgək wi e suah u.

¹³ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən mīn itəm Narmin Rəha Uhgīn tatən-ipən kəm niməfak mīn.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak mīn ikīn Laotisia

¹⁴ “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Laotisia, mən-ipən məmə,

! Nəghatən u rəhan, etəm katən məmə in Nīpahrienən! In un, in etəm kitun nagileən lan məmə tatətul-arəp o nən-iarəpən nīpahrienən əm, kən in nəukətīn§ natimnat rafīn itəm Uhgīn təmöl.* Nəghatən u rəhan, itəm in tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

¹⁵ Ekitun rəhatəmat nolən mīn, netəm Laotisia. Ekitun məmə nəmegəhən rəhatəmat tahmen e nəhau itəm tarion əm. Təwir məmə onəkotətul əm e kitiah, onəkotətəp o onəkotəgəpan. ¹⁶ Itəmat nəkoatətul əm ilugin, nakotarion əm—nəsotəgəpanən məsotətəpən—tol nəhlan, oiakagəh rəkis-in itəmat roiu,

¹⁷ məto-inun itəmat nakotən məmə, ‘Rəhatimat nautə tepət, ioatos məni asol, rəhatimat nəmegəhən təwir, natimnat rafīn tatig, kən nat kit təsikəən otimat.’ Məto itəmat nəkotəruru məmə itəmat nīnotatig rəkis e nəratan, itəmat nəkotol nasəkitunən, rəhatəmat nautə tikə agin, nīganəmtitəmat təpis, kən nakotaiu piəpiə əm.

¹⁸ O nat u, iatən-ipinə ətuatip kəm itəmat, təwir

§ 3:14: “Nəukəti natimnat rafīn itəm Uhgīn təmöl,” nīpətīn kəiu e nəghatən Kris. Iesu in Nəukətīn, nīpətīn un, in təmöl natimnat rafīn; kən in mīn in İərəməərə e natimnat rafīn. * 3:14: Jon 1:1-3; Kol 1:16; Nol Əpən 1:17

məmə onəkotos-nəmtin iaen u kol tatipit-ipit ron io, itəm kəmuwaan e nigəm tus rəkis namtəən lan,† kən pəs itəmat, rəhatəmat nautə otepət. Kən onəkotos-nəmtin min napən ruən o nuwinən lan, məmə onəkotalpin nipətitəmat un, itəm tol naulisən. Kən moatos-nəmtin min mərisin ron io, motol-pən e niganəmtitəmat, məmə niganəmtitəmat otalien, nəkotəplan wir nat.

¹⁹ Netəm min un rafin itəm iakolkeike pik ilat, io iatəghat əskasik kəm ilat matəg-ətuatip-in ilat. Tol nəhlan, təwir məmə nikitəmat otimis-pa lak, kən motəuhlin-pa e nolən rat min rəhatəmat. ²⁰! Otətəlig-tu! Io iatətul e nafiluə, matətəht toa o nuwamən imə. Okəmə suah kit tətə nəwiak kən terəh e toa, kən ekuwin imə kən magwən itimlau min.

²¹ Io emol win e nəluaginən kən matəpələh-pər itimlau rəhak Tata e rəhan jea, matuəramərə. Kən e nolən kitiəh əm, etəm otol win e nəluaginən, io ekegəhan-in məmə otəpələh itimlau min e rəhak jea, matəramərə itimlau min io.

²² Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min.”

4

Nəfakən e nego e neai

¹!Uarisig e natimnat min u, emətag-pən əpəh, kən məplan toa kit təmerəh-pən əpəh e neai! Kən nəwian kitiəh əm itəm eməto aupən, inun itəm in iahgin iahgin tahmen əm e təwi, tınatəghat min

† **3:18:** Job 23:10; Mal:3:2-3; 1 Pita 1:6-9

kəm io, kən tatən-ipa məmə, “Ər-tu muwa ikin-u, ekəgətun ik e natimnat mın un, itəm okəpanol.”
² E nian kitiəh əm, nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmol kəm io, kən ekasıpən əpəh əupən-in io matəplan kig, tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə e nego e neai.* ³ Kən etəm tatəpələh ikin əh, eməplan in təwir matəlip, matipit-ipit, tahmen e kəpiel wir kəiu nərgilau un tiaspa ne kanilian. Kən mirai-mirai kit təmuwın mıtəlau e jea rəhan, kən mirai mirai əh tətasiə təhag-əhag tahmen e kəpiel wir kit u, emiral.† ⁴ Kən mıtəlau-itəlau e jea asol rəha kig əh, jea neen mın ilat tuente-fo, koatətul, kən netəm-iasol mın itəm kəmotəwiətən, ilat tuente-fo, koatəpələh-pər elat. Kəmotuwın e natimnat ruən, kən motəfauin hat mın rəha nisaiian, itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. ⁵ Kən ikin əh, jea rəha kig tətətig ikin, tatipit, kən kaluəluə titatiperəh matiet ikin. Aupən e jea rəha kig, noanisiə ilat sepın koatuəp. Inəh, narmin rəha Uhgın ilat sepın.‡ ⁶ Kən ikin əh əupən e jea rəha kig, nat kit mın əh-ikin tahmen e nitəhəi, məto tahmen e kilas, itəm tatəlip, matipit-ipit.

İlugın ikin əh, kən titəlau e jea rəha kig u, nat neen əh-ikin, ilat kuwit, itəm koatəmegəh, koatətul. Kən niganəmtilat tepət tepət, tatəperipən əpnəpın əm e nərpilat ne məntaalat ne. ⁷ In əupən, tahmen e laion, kən nampa tu lan, tahmen e kau iəwiər, kən nampa tri lan, rəhn-

* **4:2:** Esik 1:26-28 † **4:3:** Tiaspa okəm-naka in kəpiel amiamitə, kən kanilian okəm-naka in kəpiel asiə. Emiral mın un, kəpiel amiamitə mın. Kitat kotəruru ətuatip kala rəhalat itəm in tatən, məto nat naka itəm Jon təməplan, inun, kala wir mın, kotəwir, moatipit-ipit. ‡ **4:5:** Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4.

kapə tahmen e etəmim, kən nampa fo lan, tahmen e malikim itəm tatiwig. ⁸ Nat min əh itəm koatəmegəh, ilat kuwit, məto nıməlməlilat ilat sikis, kən niganəmtilat tırəfin əpnarın əm ilat, muwin əpəh e nəwtain nıməlməlilat ləhau ikın ne. Nian rafin ilat kotan napuən lapın ne lenian, məsotamegən, koatan məmə:

“!Iərəmərə Uhgın Nahgin Təpət Pık Agın
in tasim, tasim, tasim pık agın,
itəm in tətətig roiü,
təmətətig lilin,
otəpanətətig lilin!”§

⁹ Kən nat min əh itəm koatəmegəh, koatən nıpahrienən e nepətən rəha Uhgın, kən moatosipən nisiiən kəm in, kən moatən tagkiu kəm kig itəm tətəpələh-pər e rəhan jea, matərəmərə, mətətig lilin, namnun tikə. ¹⁰ Kən nian nat min əh itəm koatəmegəh koatol nəhlan, kən netəmiəsol itəm kəmətəwiətən, ilat tuente-fo, koteiuaiu moatisin nulilat kəm in, itəm tətəpələh-pər e rəhan jea, matərəmərə, kən moatəfak kəm in itəm tətətig lilin, namnun tikə. İlat kotisin nulilat kəm in, kən nıpinəgilat taru nisip, kən ilat koatəpeg rəkis rəhalat hat min rəha nisiiən, kən moatəlin aıpən-in rəhan jea, kən moatən məmə,

¹¹ “Rəhatimat İərəmərə Uhgın,
İk nakətuatıp, mahmen agın məmə onakos
nənwiwiən rafın,
ne nisiiən rafın,
ne nəsanənən rafın,
məto-inun ik nəmol natimnat rafın.

§ 4:8: Eks 3:14

Ik nəmöl ilat məto-inu ik nəmölkeike məmə ilat okotatig.
Kən məto-inu ik nəmölkeike nəhlan, ilat kotatig əh.”

5

Nəti sipsip təmurapik naoa itəm kəmaiu-aiu

¹ Kən əmun, eməplan kig tatəpələh-pər e rəhan jea, kən matos naoa kit e nelmin matip itəm kəmaiu-aiu, kən naoa un kəməte-pən nat e nıkalın kərən mil, kən kəmaiu-aiu kuwaan ətain mau sepın məmə otaskəlın tiəkis. ² Kən eməplan nagelo əsanən kit tətəgət əfəməh matən-iarəp məmə, “? Pah u in tahmen mətuatip məmə oteatip rəkis nat itəm kəmuwaan ətain e naoa u, kən murapik?” ³ Məto etəmim kit tikə ilis e nego e neai, o ləhau e nətueintən, o niki nıməptən, kit okol təsətuatipən o nurapikən naoa u, mafın. ⁴ Kən emətasək mətasək, məto-inun kəsəplanən etəmim kit itəm tahmen mətuatip o nurapikən naoa u, mafın. ⁵ Kən etəmiasol mın u kit itəm təməwiətən, tən-ıpa kəm io məmə, “! Sasəkən! Mıtag-pən-tu məplan, Laion rəha Noanol rəha Juta,* in nəukəti Tefit,† in tınol win rəkis e nəluaginən rəhan. Tol nəhlan, in tətuatip agın-əh o nurapikən naoa əh, kən meatip rəkis nat əh ilat sepın itəm kəmuwaan ətain lan.”

⁶ Kən əmun ekəplan Nəti Sipsip, tatətul əpəh ilugin e jea rəha kig ne nat kuwit itəm koatəmegəh ne netəm-iasol mın itəm kəmotəwiətən. Nəti Sipsip u, nəkəplan məmə kəmoħamnu rəkis. Kən rəhnıpat ilat sepın,‡ kən nıganəmtın ilat sepın mın,

* 5:5: Jen 49:9-10 † 5:5: Aes 11:1 ‡ 5:6: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4

ilat un, koatətul o narmin rəha Uhgın ilat sepin itəm təməhl-iarəp ilat kotuwın e nətueintən. ⁷ Nəti Sipsip əh, təmuwın meə-pən mos-irəkis naoa u e rəhn matip kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea. ⁸ Kən nian in tınaskəlīm naoa un, kən nat mın un itəm koatəmegəh ilat kuwit, ne netəm-iasol itəm kəmotos nəwiətən ilat tuente-fo, ilat kotisin nulilat o Nəti Sipsip, moteiuaiu, nıpinəgılat taru nisip. Ilat rafin koatos hapŞ mın ne pesin mın itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ıpit, tərıoah e nat pien-pien mın itəm nəmiəwın təwir. Kən nat pien-pien u, in tahmen e nəfakən mın rəha netəmim rəha Uhgın.*

⁹ Kən nat mın un itəm koatəmegəh ilat kuwit ne netəm-iasol itəm kəmotəwiətən, kəmotan napuən wi kit məmə,

“Ik nakətuatip, mahmen agın o nıləsən naoa u, kən meatip rəkis nat mın itəm kəmuwaan ətain lan, məto-inun kəmoħamnu ik, kən nəmos-nəmtin netəmim e nitam məmə ilat rəha Uhgın.

Kən ilat kəmotisi-pən e noanol mın rafin, ne nəghatən mın rafin, ne kantri mın rafin,

ne netəm nuwigilat tol pisin pisin mın,

¹⁰ kən nəmol ilat kotatig ahgın rəham nərəmərəən, kən ilat rəham pris mın, koatol wək rəha Uhgın rəhatimat.

Ilat okotərəməmə e nətueintən.”

¹¹ Kən ekətag-pən mın məplan, kən məto mın nəwia nagelo mın tepət, tepət, okol kəruru nafinən. Kəmotətul, motitəlau e jea rəha kig, ne nat mın

Ş 5:8: “Hap,” in nat kit katoh tətən napuən, tahmen e kitar.

* 5:8: Sam 141:2

u itəm koatəmegəh, ne netəm-iasol mīn itəm kəmotəwiətən. ¹² Kən ilat kotan əfəməh napuən məmə:

“!Nəti Sipsip itəm kəmoħamnu,
in tətuaṭip mahmen aḡin məmə kotənwiwi in,
məto-inu tatos rafin nəsanənən,
ne nautə, ne nenatigən,
ne nahgin, ne nepətən əhag-əhag!
!Təwir aḡin-əh məmə koatisiai-in!”

¹³ Kən eməto mīn natimnat rafin itəm Uhgīn təmol e nego e neai, ne nətueintən, ne Imə Netəm Kəmotimis Ikin, ne e niki nitəhəi, ne natimnat mīn rafin itəm kotatig elat, ilat rafin koatən məmə:

“Pəs nənwiwiən ne nisiiən tatuwin o kig itəm
tətəpələh-pər e rəhan jea ne Nəti Sipsip,
məto-inu in tatos nepətən əhag-əhag ne
nərəməərəən.

!Pəs nənwiwiən ne nisiiən tuwin olau,
kən tatuwin, matuwin, matuwin, namnun tikə!”

¹⁴ Kən nat mīn un ilat kuwit itəm koatəmegəh, kotəmə, “! Əwəh!” kən netəm-iasol mīn itəm kəmotəwiətən kotisin nulilat ron, moteiuaiu, nīpīnəḡilat taru nisip, moatəfak kəm in.

6

Nəti Sipsip təmatgəhl nat itəm kəmuwaan ətain naoa itəm kəmaiu-aiu lan

¹ Kən ekatəlkəlik o Nəti Sipsip nian in təmatgəhl rəkis nat kit itəm kəmuwaan ətain e naoa kəmaiu-aiu. Kən əmun, nat koatəmegəh u kit ilat kuwit tagət əfəməh e nəwian kit tahmen e kaluəluə, məmə, “!Wa-tu!” ² Ekətag-pər məplan hos kəruən kit. Etəm tətəsuə-pər lan tatiləs nifagə, kən kəməfauin-pən hat rəha nisiiən kəm in, tahmen

e hat rəha etəm tınol win rəkis e nəluaginən. In təmaiu matuwın tahmen e etəm təmol win e nəluaginən, kən matuwın mın məmə otol mın win.

³ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tu lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən eməto nat tatəmegəh itəm tatol nampa tu lan təmə, “!Wa-tu!” ⁴ Kən hos pisin kit mın itəm tasiə, təmaiu muwa. Etəm titasuə lan, kəmos-ipən nisa asol kit rəha nəluaginən kəm in. Kən Uhgın təmegəhan-in-pən nepətən məmə otos-irəkis nəməlinuən itəm tətətig e nətueintən, məmə netəmim koatəluagin əm moatohamnu-ohamnu ilat mın ikın mın rafin.

⁵ Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tri lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat tatəmegəh itəm tol nampa tri lan, təmə, “!Wa-tu!” Kən ekətag-pər məplan hos kapın kit. Etəm titasuə lan tatitol sikel* kit. ⁶ Kənu eməto nəwian kit tətisi-pən ilugin e nat koatəmegəh mın ilat kuwit, matən məmə, “Uwın, kəmegəhan-in ik məmə nəkitun nosən nəumis e nitən mın, kən ilat okotəkəike motəra kin məni asol o nosən nagwənən noan məsin əm. Məto onəsərəkənən nəukəti nig olif mın itəm katol oel e noan, kən nəsərəkənən nəukəti nol u krep itəm katol wain lan.”

⁷ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa fo lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat tatəmegəh itəm tol nampa fo lan, tatən məmə, “!Wa-tu!” ⁸ !Kən ekətag-pər məplan hos kəmtap kit! Etəm titasuə lan, nərgin u Nımisən, ilau etəmim kit, nərgin u, Noanpən, tatarisigin mətian. Kəmios nepətən məmə okohamnu

* **6:5:** E nian rəha nəumis, kən netəmim kotakil natimnat o noorən nagwənən.

netəmim e naip ne nəumis ne nımısən ne nat megəh iarupın mın. Kəmıos nepətən nəhlan, tahmen-in nəwtain nətueintən kitiəh, mapəs əm nəwtain kısıl.

⁹ Kən nıan Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol faif itəm kəmuwaan ətain naoa lan, ekətag-pən əpəh e nəwtain olta,[†] ləhau ikın, məplan netəm kəmoħamnu ilat məto-inu ilat kəmotətul əskasık o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın. ¹⁰ İlat kətaun əfəməh moatən-ipən kəm Uhgın məmə, “İk nakərəməərə e natımnat rafın, ik nakasım, kən ik nıpahrienən. ?O nəghan ne kən ik onakələhəu nəghatən məmə netəm rəha nətueintən kəmotol tərət, kən mol nalpınən kəm ilat o nat itəm kəmotol etimat? ?Onagəhən nakalpın nıtai nıtatımat e netəm mın əh?”

¹¹ Kəmotən nəhlan, kən kəmos-ipən napən ruən kəm ilat rafın. Məto kəmən-ipən kəm ilat məmə okotameg mın noan məsın əm mətoarus nampa apıəpiə rəha pialat mın ne wınılət mın, otuwa pıtən mahmen. Pialat mın ne wınılət mın u, netəmim mın rəha İesu, itəm okəpanoħamnu ilat o rəhalat nahatətəən. ¹² Kən nıan Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sikis itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən əmun, namig asol kit təməloal. Mitgar təmapınəp ağın, kən məwıg təmasiə ağın tahmen e nıta.[‡] ¹³ Kən məhau mın əpəh ilis e neai kəmotısas-pən e nətueintən, tahmen e noa nıg u fik, itəm nımətəg asol təmatıgtıg e noan pıkəh tısas. ¹⁴ Kən neai təmıkə tahmen e nımıtiwın kəmaıu-aiu kıləs

[†] **6:9:** Olta u, in tepıl kit tatətul əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən katol sakrifais mın ikın. Kən netəm mın u, okəm-naka ilat kotahmen ətuatıp e sakrifais kit itəm tatuwın o Uhgın. [‡] **6:12:** Joel 2:31; Wək 2:20

kagim. § Kən nitot min ne nəptən min kəmotagim e nəmelat min.

¹⁵ Kən kig min rəha nətueintən ne iərəməyə min, netəm-iasol min rəha mopael min, netəm rəhalat nautə tepət, ne netəm koatos nepətən, ne slef min rafin, ne netəm sənəmə slef min, ilat rafin kəmotəhluaig e nıpəg kəpiel asol min, ne nıkalı kəpiel min əpəh e nıkalal nitot asol min.* ¹⁶ Kən ilat kəmotasək əfəməh-pən o nitot min ne kəpiel asol min məmə, “Otisas, motoh ətain itimat, motəhluaig-in itimat o nıganəmti kig u itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, ne o neməha rəha Nəti Sipsip,† ¹⁷ məto-inun nıan asol kəgin əh rəha neməha rəhalau tınuwa. ?Kən pah un in titun nətulən?”‡

7

Wan-hanrit-foti-fo-taosən

*kəmol mak elat
mə rəha Uhgın*

¹ Kən əmun ekəplan nagelo kuwit koatətul-pən e kona min ilat kuwit e nətueintən. Kəmotəmkətain rafin nımətag kuwit e kona kuwit rəha nətueintən, məmə nımətag otikə e nətueintən, ne nitəhəi, ne nig min.* ² Kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nərəkınən nəptən ne nitəhəi. Kən ekətag-pən məplan nagelo kit min tətisi-pah, tətıləs nat kit itəm Uhgın u, itəm tətəmegəh, otos o nolən mak rəhan lan. Kən in tətəgət əfəməh-pən kəm nagelo

§ **6:14:** Aes 34:4 * **6:15:** Aes 2:10,19-22 † **6:16:** Hos 10:8

‡ **6:17:** Joel 2:11; Mal 3:2 * **7:1:** Nımətag kuwit əh, in nımətag rəha nərəkınən tahmen əm e in əh e Dan 7:2 ne Jer 49:36-38.

mın u kuwit, məmə, ³ “!Otəpəs pitən! Sotəhlmanən nımətag məmə otəsərəkinən nıməptən ne nıtəhəi ne nig mın, pəs ekotol-pən pitən mak rəha Uhgın rəhatat e nıpinəgi iolwək mın rəhan.”†

⁴ Kən eməto nampa rəha netəm kəmos mak u rəha Uhgın. Netənim wan-hanrit-foti-fo-taosan kəmotiet rəkis e noanol mın rəha Isrel, ilat kəmos mak əh.

⁵ E noanol rəha Juta, netənim ilat tuelef-taosen. E noanol rəha Rupen, netənim ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Kat, netənim ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Aser, netənim ilat tuelef-taosen.

⁶ E noanol rəha Naptali, netənim ilat tuelef-taosen

E noanol rəha Manase, netənim ilat tuelef-taosen.

⁷ E noanol rəha Simeon, netənim ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Lifae, netənim ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Isakar, netənim ilat tuelef-taosen.

⁸ E noanol rəha Sepulun, netənim ilat tuelef-taosen.

E noanol rəha Josep, netənim ilat tuelef-taosen.

Kən e noanol rəha Benjamin, netənim ilat tuelef-taosen kəmos mak əh.

Nımanin netənim itəm kəmotuwın e napən ruən

⁹ Uarisig e natımnat mın u, emətag-pən əpəh aupən-in io, məplan nımanin netənim tepət tepət, okol kəruru nafınən.‡ İlat koatısi-pən e kantri mın rafın, ne noanol mın rafın, ne nəghatən mın rafın, kən nuwigilat tol pısın pısın mın. İlat koatətul

† 7:3: 2 Kor 1:22; Efes 1:13 ‡ 7:9: Jen 15:5

aupən e jea rəha kig, ne Nəti Sipsip. İlat koatuwin e napən ruən min, kən moatos nelmi nəmıl e nelmilat. ¹⁰ Kən moatagət əfəməh moatən məmə
 “Uhgın rəhatat itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, ilau Nəti Sipsip, ilau əh kəmioal suatip o nosmegəhən kitat.”

¹¹ Nagelo min rafin ilat kotətul motitəlau e jea rəha kig, kən mitəlau min e netəm-iasol min itəm kəmos nəwiətən, ne nat koatəmegəh min u, ilat kuwit. İlat moatısın-pən nulilat aupən e jea rəha kig, moteiuaiu, nıpinəgilat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgın, ¹² moatən məmə:

“!Əwəh! !Nıpahrienən! Rəhatat Uhgın təwir pik, matəhag-əhag wir.

!In tenatig tenatig, təsanən, nahgin tepət!

!Pəs kotənwiwi in, motısiyai-in, kən motən tagkiu kəm in matuwın matuwın namnun tikə! ! Əwəh!”

¹³ Kən əmun, netəm-iasol itəm kəmos nəwiətən min u kit tətəpəh ron io məmə, “?Pah min əh koatuwin e natımnat ruən? ?Kən ilat kəmotısi-pən hiə?”

¹⁴ Kən ekuhalpin məmə, “Etəm-iasol. Ik əm nəkitun.”

Kən in təmə, “Netəm min əh, ilat un kəmotiet rəkis e nahməən asol; ilat kınəmotaiquas e rəhalat napən kən motol tərüən e nıta Nəti Sipsip. ¹⁵ Kən tol nəhlan,

“ilat kotətul aupən e nıganəmti Uhgın, itəm tatəpələh matərəməərə,

kən moatəfak kəm in e nərauiəgən ne lapın e Rəhan Nımə;

kən kig u itəm tatəpələh-pər e jea, in otahgil kəm ilat min nian rafin.

16 Ilat, okol n̄aum̄is t̄isus m̄in̄ən ilat,
 k̄ən okol k̄əsotoaōa m̄in̄ən.
 K̄ən n̄ərauīə t̄əsəhg m̄in̄ən ilat,
 nape-apēən asol r̄əha m̄itgar ot̄əsəhg m̄in̄ən ilat,
 17 m̄əto-inun, N̄əti Sipsip it̄əm tat̄əp̄əl̄əh ilugin e jea
 r̄əha k̄ig,
 in otatehm̄ ilat tahmen e et̄əmim r̄əha nehm̄ən
 sipsip.
 In otit ilat, matuw̄in o n̄əmti n̄əhau meḡəh, §
 k̄ən Uhḡin otaf̄əl raf̄in nahui n̄əmt̄ilat.”

8

Pes̄in r̄əha nat pien-pien

1 Nian N̄əti Sipsip t̄əmatḡəhl r̄əkis nat tatol sep̄in
 it̄əm k̄əmuwaan̄ ət̄ain̄ naōa lan, k̄ən naḡət̄ən t̄əmik̄ə
 əp̄əh e nego e neai o nian əkūək̄ir kit, tahmen e
 hafaoa.*

2 K̄ən əmun em̄əplan nagelo sep̄in u kot̄ətul
 aup̄ən e n̄igan̄əmti Uhḡin, k̄ən ilat raf̄in koatos
 t̄əwi.†

3 K̄ən nagelo kit m̄in, in tat̄itol pes̄in kit it̄əm
 k̄əm̄ol e iaen u kol tat̄ip̄it-ip̄it, k̄əm̄əmki-p̄ən nat
 pien-pien lan. T̄əm̄itol muwa m̄ətul aup̄ən e olta.
 K̄əmos-ip̄ən nat pien-pien tep̄ət‡ k̄əm in, m̄əmə
 otos-ip̄ən t̄əlmin̄ n̄əfak̄ən m̄in r̄əha net̄əmim r̄əha
 Uhḡin, k̄ən mos-ip̄ən ilau k̄əm Uhḡin, muwaan̄
 əp̄əh e olta k̄əm̄ol e iaen u kol tat̄ip̄it-ip̄it, it̄əm
 tat̄ətul aup̄ən e jea r̄əha k̄ig. 4 N̄əhanīəm r̄əha nat

§ 7:17: Sam 23:2; Aes 49:9-10; Jon 4:10; 7:37-38; Nol ƉƉən 22:1,17

* 8:1: Hab 2:20; Sef 1:7-8; Sek 2:13 † 8:2: T̄əwi m̄in̄ əh e
 Baebol, s̄ən̄əm̄ə nuwiḡi nat it̄əh̄əi, m̄əto t̄əwi əh k̄əm̄ol e r̄əhn̄ip̄at nat
 kit. ‡ 8:3: Nat pien-pien u in tahmen e n̄iḡpis, k̄ən katuwaan̄
 m̄əmə ok̄əto n̄əhanīəm e n̄əmīəw̄in u it̄əm tat̄əpien w̄i.

pien-pien mɪn, ne nəfakən mɪn rəha netəmim rəha Uhgɪn, itəm nagelo tatəmɪk e nelmɪn, kəmotər motuwɪn o Uhgɪn. ⁵ Kən əmun nagelo təmɪtol nat pien-pien u e pesɪn, kən məmki-pən nɪgəm lan, itəm tatuəp e olta, kən məhtəg-iarəpən e nətueintən. Kən əmun, kaluəluə təmatɪperəh, kənu təmɪpɪt, kən nərkərikən, kən namig təməloal. §

Təwi mɪn

⁶ Kən nagelo sepin itəm koatos təwi mɪn, kəmotətul matɪp o nahlən təwi.

⁷ Kən nagelo itəm tətəupən, təməhl rəhan təwi. Kən əmun, ais ne nɪgəm itəm kəmol pɪləh-pɪləh iləhal nɪta, kəmətəg-pən iləhal e nətueintən. Təmuəp mus nəwtain nəptən kitɪəh, məpəs əm nəwtain kəiu, kənu təmuəp mus nɪg mɪn nəwtain kitɪəh, məpəs əm nəwtain kəiu, kən təmuəp mus ma-kiras mɪtə kəmotuəp rafɪn.

⁸ Kən nagelo itəm tatol nampa tu lan in təməhl rəhan təwi, kən nat kit tahmen e nɪtot asol, itəm tatuəp, kəmərakɪn-pən əpəh itəhəi. Kən nəwtain nɪtəhəi kitɪəh təmol nɪta, məpəs əm nəwtain kəiu.

⁹ Kən təmərəkɪn nat megəh mɪn itəm kotatɪg itəhəi nəwtain kitɪəh, məpəs əm nəwtain kəiu, kən mərəkɪn mɪn nego mɪn nəwtain kitɪəh, məpəs əm nəwtain kəiu.

¹⁰ Kən nagelo itəm tatol nampa tri lan, təməhl rəhan təwi. Kən məhau asol kit təmɪet, matuəp tahmen e noanisɪə. Təmɪet əpəh ilɪs e neai, meiuaiu mɪsas-pən mus nəwtain nəhau mɪn ne nəmtɪ nəhau mɪn nəwtain kitɪəh, məpəs əm nəwtain kəiu.

¹¹ Məhau u, nərgɪn u Tarɪp Tarɪp. Kən əmun, nəhau

mın nəwtain kitiaħ kəmotariþ motariþ, mapəs əm nəwtain kəiu. Kən netəmim tepət itəm kəmotənim nəhau arıþ, kəmotimis.

¹² Nagelo itəm tatol nampa fo lan, təmahıl rəhan təwi. Kən nat kit təmoh miþgar, ne məwię ne məhau mın, mol nəwtain miþgar kitiaħ təmapinəþ, mapəs əm nəwtain kəiu kətiauəþ. Kən nəwtain məwię kitiaħ təmapinəþ, mapəs əm nəwtain kəiu kətiauəþ, kən nəwtain məhau mın kitiaħ kəmotamis, kən nəwtain kəiu əm kəmotasiə. E nərauiəgən, kən tatərauiə e nəwtain kəiu əm, mapəs kitiaħ. Kən nian lapın, tatəmihl e nəwtain kəiu əm, mapəs kitiaħ.*

¹³ Kən əmun ematəplan, kən məto malikim kit tatiwię e napuə, kən mətasək əfəməh matən məmə, “!Awe! !Awe! !Awe! !Məto-inun nagelo kisil mın əh-ikın okəpanəhlahl mın rəhalal təwi roiü, mol nəratən asol okəpanəhaluwa e netəmim rəha nətueintən!”

9

Nagelo itəm tatol faiflan təmahıl təwi

¹ Nagelo itəm tatol faif lan, tətəhl rəhan təwi, kən eməplan məhau kit itəm tinəmişi-pər e neai miet-pən e nətueintən. Kəmos-ipən ki kit kəm məhau un, o nerəhən e niþəg asol itəm teiuaiü agin. ² Nian təmerəh e niþəg əh, nəhaniəm təmə, təhmen e nəhaniəm rəha iohe. Miþgar ne napuə kəmuapinəþ e nəhaniəm rəha niþəg asol.

³ Kənu nat kit təhmen e piþip, ilat tepət agin-əh, kəmotiet rəkis e nəhaniəm əh, moteiuaiü e nəptən,

* **8:12:** Aes 13:10; Mak 13:24

kən kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nusən itəm e nīpikilat, kən tītahmə tītahmə.

⁴ Kəmən-ipən kəm pitip mīn məmə kəsotərəkinən ma-kiras ne nig mīn, ne natimnat itəm kotəwiə e nətueintən, məto okotərəkin əm netəm mīn un itəm kəsotosən mak rəha Uhgīn e nīpīnəgilat. ⁵ Kən kəmegəhan-in nəsanənən kəm ilat məmə okotus netəmim motol nahməən kəm ilat o məwig faif, məto kəsotohamnuən ilat. Kən nahməən əh, itəm ilat okotəto tərət lan, taprəkis-in aɡin nəme nīpiki welau itəhəi, nian tatus itəm, kətahmə.*

⁶ E nian mīn əh, netəmim okotegəs-in suatip o nīmīsən, məto okol kəsotehmən. Okotolkeike məmə okotimis, məto okol kəsotimisən.

⁷ Eməplan pitip asol mīn əh, ilat kotahmen e hos mīn itəm kəmotətul matip o nəluaginən. Ilat kəmotəfauin nat kit tahmen e hat rəha kig itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən rəhn-kapəlat tahmen e rəha etəmim. ⁸ Noanulat kaifəməh tahmen e noanu pətan, kən nəluilat tasilə tahmen e nəlui laion. ⁹ Nuwiligilat tol məmə kəmotəlpin manikiləhalat e nat kit rəha nəluaginən, kəmol e iaen, kən nawin nīməlməlilat tatuwa tahmen e hos tepət koatiuw kat mīn moatuwin e nəluaginən.

¹⁰ Nīpikilat tatus itəm kətahmə taprəkis-in aɡin welau itəhəi. Ilat koatos nəsanənən e nīpikilat o nolən nahməən kəm netəmim o məwig faif.

¹¹ Ilat, rəhalat kit əh-ikin etəm-iasol, in iərəməərə rəha nīpəg asol itəm teiuaiu aɡin. E nəghatən

* **9:5:** Nəghatən Kris ətuatip təməsənən nahməən rəha nīpiki welau itəhəi. In təmən nahməən rəha “skopion,” nat kit tahmen e iəmik nərik, məto rəhan nəme nəluin ne rəhan nahməən tərət maprəkis-in nəme nahməən rəha nīpiki welau ne nahməən rəha nəme timar.

rəha netəm Isrel, katən nərgin mə Apaton, kən e nəghatən Kris, kətaun-in məmə Apolion, nıpətin u lərəkın.

¹² !Awe! Nəratən aıpən tınol namnun, məto awe, awe, nəratən kəiu mın əh-ikın okəpanueia.

¹³ Kən əmun, nagelo itəm tatol sikis lan təmahl rəhan təwi. Kən eməto nəwian kit təmisi-pən əpəh e niki rəhnıpat olta u, † ilat kuwit, kəmol e iaen u kol tatıpit-ıpit, kən tatətul aıpən e nıganəmti Uhgın.

¹⁴ Kən nəwian əh təmən-ıpən kəm nagelo itəm tatol sikis lan u tatıləs təwi, məmə, “İkis nagelo mın un ilat kuwit itəm kəməlis ilat kəmki-pən əpəh e nəhau asol İufretes.” ¹⁵ Tol nəhlan, təmikis ilat. Nagelo mın əh, ilat kuwit, kəməlin ilat kotətul matıp u-roiu o aua ətuatıp u, ne nian ətuatıp u, ne məwig ətuatıp u, ne nup ətuatıp u, məmə okotohamnu netəmim rəha nətueintən nəwtain kitiəh, motapəs kəiu. ¹⁶ Kən eməto nampa rəha mopael mın rəhalat, itəm kotasuə e hos, kən ilat rafın tuhanrıt-milian netəmim.

¹⁷ Kən e napılaiirən rəhak, eməplan hos mın əh ne netəm kotasuə elat kotol nulan. Rəhalat iaen itəm tatəfətain manikiləhalat, in tasiə tahmen e nıgəm, mol pılu wir, kənu mauıəh. Rəhn-kapə hos mın u, kotahmen e rəhn-kapə laion mın, kən nıgəm ne nəpienən rat‡ ne nəhaniəm katəhalisi-pən e nıpəgnoalat.

¹⁸ Kən nəratən asol miləhal u itəm kəməhaliet e nıpəgnoalat, iləhal kəməhalohamnu netəmim e nətueintən nəwtain kitiəh, kapəs əm nəwtain

† **9:13:** Olta u, in tepıl kit tatətul əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən katol sakrifais mın ikın. Rəhnıpat mın əpəh e kona mın. ‡ **9:17:** Nəpienən rat əh, in tahmen e nəpienən rəha iohe.

kəiu. ¹⁹ Nəsanənən rəha hos mın əh, tətisi-pən e nıpəgnoalat, ne nıpikilat, məto-inun nıpikilat tahmen e sinek, itəm rəhn-kapə tətətig e malnıpikin. Kən hos mın əh, koatus mın netəmim e malnıpikilat.

²⁰ Kən netəm mın u, nəratən miləhal əh kəməsohamnuən ilat, ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat e natımnat mın itəm ilat koatol. Kəməsotapəsən nəfakən kəm iərmis mın ne narmı nat mın itəm kəmol e iaen u kol tatıpit-ıpit, ne silfa, ne pıronsŞ ne kəpiel, ne nig. İlat u narmı nat əm, itəm kəsotəplanən nat, ne məsotətəən nat, ne məsotaliwəkən. ²¹ Kən ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nohamnuən itəm, nəmikən nərik, nolən klefa, nolən masig, nıtəpən iərman ne pətan, ne nakləhəən.

10

Nagelo itəm təmos naoa əkəku

¹ Kən əmun ekəplan nagelo kit mın nahgin tərət tətisi-pər e nego e neai. Tatuwin e malnapuə tahmen e rəhan napən, kən mırαι-mırαι tıtəlau e rəhn-kapə. Kən in təhag-əhag mıtasiə, tahmen e mıt, kən nelkın tahmen e pos asol mil u kətiauəp e nigəm. ² In tatos naoa əkəku kit itəm kınurapık rəkis tatəməhl-pən e nelmın. In təməf-ıpən nelkın matıp e nıtəhəi kən məf-ıpən nelkın mol e nəptən, ³ kən in təmagət əfəməh, nakəto nəwian tahmen e laion. Nian təmagət əfəməh, kən kaluəluə təmatıperəh mau sepin, matuhalpin. ⁴ Kən nian kaluəluə təmatıperəh

Ş 9:20: Pırons, in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

mau sepin matuhalpin rəhan nəghatən, kən nikik natəht məmə oekəte rəkis nəghatən itəm in tatən. Məto enəto nəwian kit tətisi-pər e nego e neai matən məmə, “Əhluaig-in nəghatən u itəm kaluəluə tatən, sətə rəkisən.”

⁵ Kən əmun, nagelo apon itəm eməplan aupən tatətul-pən e nitəhəi ne nəptən, tiləs-ipər nelmin matip, matəhu-pər e nego e neai, ⁶ kən matos noanawil e etəm tətətig lilin, etəm təmol nego e neai ne natimnat rafin itəm koatətig lan, ne nətueintən ne natimnat rafin itəm kotətig lan, ne nitəhəi ne natimnat rafin itəm kotətig lan, kən məmə, “!Uhgın otəsəsağın minən! ⁷ Məto nian nagelo itəm tatol sepin lan otahl rəhan təwi, kən nalpəkəuən anion rəha Uhgın itəm tətəhluaig-in, in otuwa mol nıpahrienən lan u-roiu. In otiet-arəpa tahmen əm mə in təmən-iarəp aupən kəm rəhan iolwək min u, ien min rəhan.”

⁸ Kən əmun, ekəto min nəwian əh təmisi-pən e nego e neai, matən-ipa min kəm io məmə, “Uwin, mıləs naoa kəmurapik əh itəm tətəməhl-pən e nelmi nagelo itəm tatətul-pən e nitəhəi ne nəptən.”

⁹ Kən əmun, ekuwin mətapəh o nagelo məmə otos-ipa naoa əkəku kəm io. In tən-ipa kəm io məmə, “Os mun. Nat u otərəkin nərperəm, məto nian onakun, tətəhen tahmen e sukapak.” ¹⁰ Kən əmun ekiləs-irəkis e nelmi nagelo, kən mun mərge. Emun məto tətəhen tətəhen, tahmen e sukapak, məto nian emərge, təmərəkin nərpiək, nərpiək təmərət lan. ¹¹ Kən kəmən-ipa kəm io məmə, “Ik onakəkəike mən-iarəp min nəghatən itəm Uhgın otos-ipinə kəm ik u, o netəmim nuwigilat pisin pisin min, ne netəm e kantri pisin pisin min, ne

netəm koatən nəghatən pişin pişin mīn, ne kig mīn.”

11

Etəmim mil itəm kəmuətul-arəp o Iesu

¹ Kən əmun kəmos-ipa nuwig kit rəha nosən mak e nat, kən kən-ipa kəm io, məmə, “Uwīn, mos mak e Nimə Rəha Uhgīn, ne olta, kənu mafin rafin netəm koatəfak əh imə. ² Sosən mak e iat, məto natos əm mak e nimə. Sosən mak lan məto-inun kinos-ipən rəkis iat əh kəm Iaihlua mīn. Ilat okoteguafəl-eguafəl rəhak taon asim motuwīn motuwīn motos məwig ilat foti-tu.* ³ Kən io ekos-ipən nəsanənən kəm rəhak etəmim mil itəm katuətul-arəp ron io. Kən okətios əm nəmkapīn, muatətul-arəp o nəniarəpən rəhak nəghatən mīn o nian wan-taosən tu hanrit sikiste.” ⁴ Ilau u, nokət nig olif mil, ne nat katahtu-pər lait lan mil, itəm katuətul aupən e Iərəmə rəha nətueintən. ⁵ Okəmə suah kit tətalkut o nərəkinən ilau, kən nəmnamin nigəm otisi-pən e nohlilau, kən mus rəhalau tikimir mīn. Etəmim itəm tolkeike nərəkinən ilau, in otəkəike mīmīs nəhlan. ⁶ Suah mil u, ilau kətios nəsanənən o nahtosiğ-inən napuə məmə nuhuan otəsəfikən nian ilau okatuəghat matuən-iarəp nəghatən mīn rəha Uhgīn. Kən ilau matios mīn nəsanənən məmə okuəuhlin nəhau mīn kotuwa nita, kənu miatun mīn nərəkinən netəmim rəha nətueintən e nərətən pişin pişin mīn itəm ilau kioalkeike məmə okioal.

⁷ Kənu nian ilau kinuatətul-arəp rəkis, kinuan rəkis natimnat rafin, kən nat megəh† itəm otər e

* **11:2:** Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen mīn e nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste (1,260).

† **11:7:** Dan 7

nipəg teiuiu agin, marioah moh ilau, mol win elau mohamnu ilau. ⁸ Nipətilau otatəmehl əpəh e suatip rəha taon asol əh, ikin əh kəməht-ipən min rəhalau İərəməyə e nig kəməluau[‡] ikin, kəməuhlin nərgin, məmə Sotom o İjip, tatəpsen-pən nolən rat ikin əh. ⁹ Kən netəmim nuwigilat pisin pisin min, netəmim e noanol rafin, ne netəmim e nəghatən min rafin, ne kantri min rafin, okoatarəp e nipətilau, motos nian apiəpiə kisil, kən haf, kən kəməsotegəhan-inən nitənimən ilau. ¹⁰ Kən netəmim rafin rəha nətueintən okotol lafet, motagien, kən moatos-ipən natimnat kəm ilat min, motagien məto-inun ien mil itəm kəmatioal pik nəratən kəm ilat, kiniamis. ¹¹ Məto uarisig e nian apiəpiə kisil ne haf tinuwın rəkis, kən Uhgın təmos-ipən nehagən e nipətilau kən ilau kəmuətul e nelkilau. Kən netəmim rafin itəm kəmotəplan ilau, nigənməpilat təmasıəp, narmilat tikə. ¹² Kən ilat kəmotətə nəwian asol kit təmisi-pər e nego e neai, matən-ipən kəm ilau məmə, “Uər mueia ikin-u.” Kən malnapuə təmiləs ilau mər muwın e neai. Kən rəhalau tikimır min kəmotətul motalkəlik olau.

¹³ Kən e nian ətuatip əh, namig asol kit təmərəkin rum kitiəh e taon əh, məpəs əm rum nain. Namig təmohamnu netəmim ilat rafin sepın-taosen, kən netəmim rafin itəm kəməsotimisən, kəmotəgin motasıəp, kən motən nipahrienən məmə Uhgın e nego e neai, tatos nepətən.

¹⁴ !Awe! Nəratən asol itəm tatol nampa tu lan, tinol namnun. Məto, nəratən itəm tatol kisil lan otəsuwəhən tuwa.

[‡] **11:8:** “İkin əh kəməht-ipən min İərəməyə e nig kəməluau,” tatəghat-in Jerusalem.

Nagelo itəm tatol sepın lan təmahl təwi

¹⁵ Nagelo itəm tatol sepın lan təmahl rəhan təwi, kən əmun nəwian asol mın kəmotisi-pən e nego e neai motən məmə,

“Rəhatat İərəməərə ne rəhan Kristo, ilau kinatərəməərə§ e nətueintən rafın agın, kən nərərəməərən rəhan, otətətig lilin.”

¹⁶ Kən netəm-iasol itəm kəmotos nəwiətən mın ilat tuente-fo, itəm koatəpələh-pər e rəhalat jea mın aypən e niganəmti Uhgın, ilat kəmotisin nulilat, moteiuaiu, nıpınəgilat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgın, ¹⁷ motəmə,

“İakoatən tagkiu kəm ik, İərəməərə Uhgın Nahgim Tepət Pık Agın, etəm un ik nətətig un itəm nətətig roiu, kən nəmətətig aypən, məto-inu ik nəmos rəham nəsanənən asol, kən mınətuoun matərəməərə.

¹⁸ “Kantri mın, kotautu pık, məto ik rəham neməha asol tinuwa.

Nian tinuwa o nakilən netəm kəmotimıs.

Kən onakətou ien mın u ilat rəham iolwək mın, kən mətou mın netəmim rəham, ne netəm koatısiai-in ik, ilat rafın, nat əpnapın okəmə ilat koatos nepətən asol o nepətən əkəku.

Kən nian u rəham, o nərəkınən netəm itəm koatərəkin netəmim e nətueintən.”

¹⁹ Nian kəmerəh e Nımə Rəha Uhgın əpəh ilis e neai, kən kəməplan Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən* tatəpələh əpəh imə. Kən təmatipit

§ **11:15:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Rəhatat İərəməərə ne rəhan Kristo, in tınatərəməərə,” tatəgətun-pən məmə Tata Uhgın ne rəhan Kristo, ilau kitiah əm. * **11:19:** Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən u, in “Ark of the Covenant.” Eks 25:10-22.

mításia, kən kaluəluə təmatatiperəh, kən eməto nagətən asol mīn, kən təmatamig, kən ais təmīsaspa.

12

Pətan ne ialkita kəgin

¹ Kən nəmtətin asol kit təmīet e neai, muha-pīspīs lak. Pətan kit təmuwīn e mītgar tahmen e rəhan napən, kən təməpələh məf-ipər nelkin e məwig, kən matəfauin hat rəha nīsiaiīən kit, kəmol-pən məhau tuelef lan. ² In tətəsək əfəməh, tatəto nahməən məto-inun in təpək-əpək kən otəsuwəhən temək. ³ Kən əmun nəmtətin kit mīn təmīet mīn əpəh ilis e neai, itəm tatuha-pīspīs lak. Inəh, ialkita kəgin kit, tasiə, tahmen e nīgəm, rəhn-kapə təmīsim-īsim ilat sepīn, kən rəhnīpat ilat ten, kən kəməfauin-pən hat rəha kig asol aɡīn ilat sepīn e rəhn-kapə mīn. ⁴ Nīpikīn tatoh-irəkīs məhau mīn əpəh ilis e neai, matəmki-əhau-pa ilat nəwtain kitiəh e nətueintən, məpəs nəwtain kəiu. Kən e nian əh, ialkita un təmuwa mətul aupən e pətan u itəm otəsuwəhən temək, məmə okəmə nətīn tīnaiir un, kən in ton.* ⁵ Pətan əh təmīləs nətīn iərman, itəm in otərəməərə e kantri mīn rafin, kənu nəmtətin rəha nərəmərəən rəhan tahmen e nəlnal kit kəmol e iaen. Məto Uhgīn təmeuw rəkīs suakəku u o ialkita, mīləs-ipər ilis e rəhan jea, məmə otərəməərə. ⁶ Pətan un, təmagīm-pən əpəh ikīn taruən-aruən ikīn, itəm Uhgīn təmol əpen-əpenə lan məmə otətətig ikīn,

* **12:4:** Mat 2:13-14

kən katehm, kətoarus-pən nian wan-taosen-tu-hanrit-sikiste tinuwa minuwın rəkis.†

7 Kən əmun, nəluaginən kit tinətul əpəh e nego e neai. Mikael‡ ne rəhan nagelo mın, kınəotəmou ilat ialkita, kən ialkita ne rəhan nagelo mın kınəotəh mın ilat. 8 Məto ialkita, nahgin tikə, təsahmenən. Kən əmun, Mikael ne kınətol win elat, kən kəmahl-iarəp ilat əpəh e nego e neai. 9 Kəmotiləs ialkita asol un, motərakin-iəhau e nətueintən. Kən inu, in sinek nuwəh ilouin əpən,§ katən mə İərmis, o Setan, itəm təmeiuə-in nətueintən rafin agın. Kəmərakin-iarəp in,* tuwa e nətueintən, ilat rafin nagelo mın rəhan.

10 Kən əmun eməto nəwian asol kit əpəh ilis e nego e neai. Təmə,

“!Roiu əh, Uhgın rəhatat in tinosmegəh itat!

!Roiu əh in tınol-arəp məmə in tatos nəsanənən, kən roiu əh, in tınatərəməə!

Kən roiu əh, Kristo rəhan təmol məmə in tatos mın nəsanənən ne nepətən e natimnat mın rafin.

Tol nəhlan məto-inu roiu əh, kınərakin-iəhau Setan e niğanəmti Uhgın. Setan u, itəm tatətu-pən-ətu-pən nat e piətət mın lapın ne lenian, mən-iarəp niyəgnəmtin mın rəhan matətu-pən elat e niğanəmti Uhgın.

11 Kən piətət mın kəmotəmou ilat mın, kən motol win rəkis lan e nəsanənən rəha nita Nəti Sipsip,

† 12:6: Məwığ foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen mın e nian wan-taosan-tu-hanrit-sikiste (1,260).

‡ 12:7: Dan 10:13,21; 12:1 § 12:9: Jen 3:1 * 12:9: Jen 3:14-15; Luk 10:17-18; Jon 12:30-31; Kol 2:15

motatig motol win min lan e nətul əskasikən o nən-iarəpən nəghatən rəha Nəti Sipsip.

Motol win min lan məto-inu nıkilat təməsəht pikən nəmegəhən rəhalat,

məto kəmotətul matip əm məmə okotimis.

¹² !Nego e neai, ne itəmat u notatig ikin, otagian məto-inu kinəra kin-iarəp ialkita!

!Məto awe, kəsi o nətueintən ne nitəhəi,

məto-inu Setan təmeiuaiu minə ron ik!

In, neməha təmol pik,

məto-inun in titun məmə nian rəhan təkuəkir əm.”

¹³ Nian ialkita asol u, təməplan məmə kinəra kin-iarəp in tuwin e nətueintən, in tinatitəp pətan u itəm təmiləs nətın iərman. ¹⁴ Kən kəmos-ipən nıməlməli malikim kəiu kəm pətan u, məmə in otos miwig lan muwin əpəh ikin kəmol əpen-əpenə rəkis ikin taruən-aruən ikin. Ikin əh, otətatig ikin, kən in titəgim o sinek, kən katehm wir in o taem kitəh, ne taem kəiu min, ne taem haf. ¹⁵ Kən sinek u, təmeoa tahmen e naruəh asol kit, məmə otəu-təlimin pətan u miləs magim. ¹⁶ Məto nisip təmasitu e pətan u. Nisip təmoag kən mərge rafin nəhau itəm ialkita təmeoa-in e nipəgnoan. ¹⁷ Kən əmun, ialkita un, neməha təmol təmol o pətan u, kən in tagim muwin məmə otəluagin ilat rəhan min neen noanol, ilat u itəm koatol nəwia Uhgın, kən moatətul əskasik o nən-iarəpən məmə ilat netənim rəha Iesu Kristo. ¹⁸ Kən in təmətul əpəh e nıməkləkil itəhəi.

13

Nat megəh itəm təməhap nitəhəi mər

¹ Kənu eməplan nat megəh asol kit təməhap nitəhəi mər. Rəhnipət ten, rəhn-kapə təmisim ilat

sepın, kəməfauin-pən hat mın rəha kig asol agin e rəhnıpat mın. Kən kəməte-pən nərgin itəm tətəu-iərmis-in Uhgın e rəhn-kapə mın. ² Nat megəh un eməplan, tahmen e wisi kəgin kit u, lepet, məto nelkın mın kotahmen e nat megəh kit u, peə. Kən nıpəgnoan tahmen e laion. Kən ialkita u, təmos-ıpən rəhan nəsanənən ne rəhan nərəmərən ne nepətən asol kəm nat megəh u.

³ Rəhn-kapə nat megəh u kit, nat kit təmol, kən nəkəplan məmə tınatol pap o nımısən, məto tınəwir mın. Kən əmun, netəmim rafin e nətueintən narmilat təmiwig pik ron, kən moatuarisig-in nat megəh un. ⁴ Kən ilat rafin kəmotəfak kəm ialkita, məto-inu təmos-ıpən nepətən rəhan kəm nat megəh u. Kən ilat kəmotəfak mın kəm nat megəh u, kən motəmə, “?Pah in tahmen e nat megəh u? ?Pah tıtun nohən?”

⁵ Kən kəmegəhan-in nat megəh u, məmə in otəghat ausit, mau-iərmis-in Uhgın. Kən kəmegəhan-in-pən nepətən kəm in, məmə tıtun nolən nat naka in tolkeike o məwig foti-tu.* ⁶ Kən in təmən nəghatən rat tepət e Uhgın, ne nərgin,† ne netəmim itəm kotatig e nego e neai,‡ ilat u, rəhan nıməfak. ⁷ Kəmos-ıpən mın nəsanənən kəm in, məmə otəluagin ilat netəmim rəha Uhgın, kən mol win elat. Kən kəmos-ıpən mın nepətən kəm in o nərəmərən e netəmim e noanol mın rafin, ne netəmim nuwigilat pisin pisin mın, ne netəmim e nəghatən mın rafin, ne kantri mın rafin.

* **13:5:** Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen mın e nian wan-taosan-tu-hanrit-sikiste (1,260). 2 Tes 2:1-12. † **13:6:** Dan 8:10-11 ‡ **13:6:** Efes 2:6

⁸ Netəmim rafin rəha nətueintən, okotəfak kəm nat megəh u, inəh, netəmim rafin itəm kəməsətəən nərgilat e Naoa rəha Nəmegəhən, nian nətueintən təmatikə əh. Naoa u, in naoa rəha Nəti Sipsip itəm kəməhamnu.

⁹ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir.

¹⁰ Okəmə suah kit otuwın e kalapus, pəs in otuwın əm.

Okəmə okətamnu suah kit e nisa, pəs okətamnu əm in e nisa.

Nəghatən u, nıpətın u məmə netəmim rəha Uhgın okotəkəike motol tiku, kən motahatətə əm e Uhgın.

Nat megəh itəm təməhap nisip mər

¹¹ Kən əmun, eməplan mın nat megəh kit mın itəm təməhap nisip mər. Rəhnıpat kəiu tahmen e nəti sipsip kit, məto tatəghat, nəwian tahmen e ialkita kit. ¹² Nat megəh itəm rəhn-kapə sepın, tatos-ıpən rafin rəhan nepətən kəm in, kən nian nat megəh itəm rəhnıpat kəiu tətətig ilau nat megəh rəhn-kapə sepın, in tatol nəwian. Kən nat megəh itəm rəhnıpat kəiu tətəkəike kəm netəmim rafin e nətueintən, məmə ilat okotəfak kəm nat megəh itəm təmaupən, itəm rəhn-kapə kit tinatol pap o nımısən məto tinəwir mın. ¹³ Kən nat megəh u itəm rəhnıpat kəiu, tatol nəmtətin asol mın ne nat pıspis mın tepət, matig mol mın nigəm tatisi-pər e neai, matuwa e nətueintən, matol e niganəmti netəmim.

¹⁴ Uhgın təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh u itəm rəhnıpat kəiu, məmə titun nolən nəmtətin mın nian tətətig ilau nat megəh rəhn-kapə ilat sepın. Kən in təmateıuə-in netəmim rəha nətueintən e nəmtətin mın əh in təmol, kən mən-ıpən kəm ilat məmə okotəkəike motətə narmin

itəm kasgəwın nat megəh rəhn-kapə sepın, nat megəh u, itəm kəmaru pap rəhn-kapə e nisa, məto tatəmegəh. ¹⁵ Kən Uhgın təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh itəm rəhnıpat kəiu, məmə otehag-pən e narmın itəm kəmasgəwın e nig, pəs təghat. Kən narmın itəm kasgəwın e nig un, təməghat, mən əskasik məmə okəike kohamnu netəmim rafın itəm kəsotəfakən kəm in. ¹⁶ Kən in təmatəkəike kəm netəmim rafın məmə okotos mak kit rəhan e nelmilat matıp o e nıpınəgilat. Netəmim rafın ağın kotəkəike motos, ilat u, netəmiasol mın, ne netəm əpnapın əm, netəm rəhalat nautə tepət, ne netəm rəhalat nautə tikə, slef mın, ne netəm sənəmə slef mın, məmə okotos mak kit rəhan e nelmilat matıp o e nıpınəgilat. ¹⁷ Okəmə etəm təsosən mak u, təruru nosən nəmti nat kit, ne nosalım-inən, mətoarus in təkəike mos mak rəhan. Mak un, in nərgi nat megəh itəm rəhn-kapə ilat sepın, o nampa itəm tatəpsen-pən nərgin.

¹⁸ O nat u, onakəkəike mos nenatıgən tepət o nıtunən nampa rəha nat megəh u. Kən okəmə ik nakenatıg təhmen, kən nəkitun nənən nıpətın. Kən nampa u, in sikis-hanrıit-sikiste-sikis, kən in tatəpsen-pən etəmim kit.

14

Nəti Sipsip ne netəmim wan-hanrıit-foti-fo-taosan

¹ Kən əmun, ekətag-pən əpəh aupən-in io məplan Nəti Sipsip tatətul-pər əpəh e Nıtot Saeon, kən wan-hanrıit-foti-fo-taosan netəmim koatətul ilat mın. Kən kəməte-pən nərgi Nəti Sipsip ne rəhan Tata e nıpınəgilat. ² Kən ekəto nat kit əpəh ilis

e nego e neai tətəgət, nəwian tahmen e niṭəhəi tatem nonahluəluə, kən mahmen mīn e kaluəluə titatiperəh, kən ekəto tahmen mīn e nəwia hap* tēpət, netəmim koatoh. ³ Kən ilat koatan napuən wi kit əpəh aupən e jea rəha kig, ne nat koatəmegəh kuwit, ne netəm-iasol itəm kəmotos nəwiətən mīn. Suah kit təsītunən napuən əh, netəm mīn əm un ilat wan-hanrit-foti-fo-taosan itəm Uhgīn təmos-nəmtin ilat,† mos-irəkis ilat e nətueintən. Netəm mīn əm un ilat əh, ilat kotitun nanən napuən əh. ⁴ Netəm mīn u ilat u, itəm kəmotehm wīr rəhalat nəmegəhən, məmə namkimik tikə elat, kən ilat kəməsotitən pətan, ilat netəm wi.‡ İlat koatuarisig-in Nəti Sipsip u, moatuwīn ikīn mīn rafin itəm in tatuwīn ikīn. Uhgīn tinos-nəmtin rəkis netəm mīn əh. İlat rəha Uhgīn əm, ne Nəti Sipsip u. İlat kotahmen e nagwənən itəm kəməfak-in wi əm e nasumən, itəm katos-ipən kəm Uhgīn ne Nəti Sipsip. ⁵ İlat kəsoteiuən nian kit ne, kən nat əkəku kitəh ne tikə məmə tatol ilat kotamkimik e niḡanəmti Uhgīn.

Nagelo kisil

⁶ Kən əmun ekatig məplan mīn nagelo kit mīn, tatiwig əpəh ilis e magoagəp. In tatən-iarəp namnusən təwīr itəm tətətig tətətig namnun tikə§ kəm netəmim rəha nətueintən, e kantri mīn rafin, e noanol mīn rafin, ne nəghatən mīn rafin, ne netəmim nuwigilətol pişin pişin mīn. ⁷ In

* **14:2:** Hap mīn un, nat katoh elat o nanən napuən, tahmen e kitar. † **14:3:** 1 Pita 1:19 ‡ **14:4:** 2 Kor 11:2; Nol Əpən 21:9 § **14:6:** Katəghat-in Namnusən Təwīr məmə namnun tikə məto-inun in tatəghat-in nalpəkəuən lilin mīn rəha Uhgīn, kən məto-inun in tatən niṭəhriənən nian rafin.

tatən əfəmäh məmə, “Otəgin motisiai-in Uhgın, kən motən nıpahrienən e rəhan nepətən, məto-inun nian ətuatıp rəhan tinuwa, o nos-ipənən nalpınən kəm netəmim. Otəfak kəm in, etəm təmol nego e neai, ne nətueintən, ne nıtəhəi, ne nəmti nəhau mın.”

⁸ Kən nagelo kit mın, itəm tatol nampa tu lan, tatətəu-pən matən məmə, “! Papilon təməme! ! Papilon təməme! ! Papilon Əsanən Nahgin Təpət təməme, meiuaiu! In tahmen e pətan e suatıp itəm təmiuw-pa nəman e kantri mın rafin kotuwa motənim wain ilat mın. Wain u nımın, inun, nıtəpən nalmələn mın, məkəike kəm netəmim məmə koatol nolən rat ilat mın. Kən nian nəman kotənim wain u, ilat koatiuw-pa neməha rəha Uhgın olat.”

⁹ Kən nagelo kit mın, itəm tatol kışıl lan, taturisig-in ilau, kən matən əfəmäh məmə, “Okəmə suah kit təfak kəm nat megəh rəhn-kapə ilat sepın, ne narmın itəm kəmasgəwın e nig, kən matos rəhan mak e nıpınəgin o nelmın, ¹⁰ kən in təike mənim mın wain u inu, in neməha rəha Uhgın. Wain u inu, kəməsəgələkləkən e nəhau. In otəto nahməən e nigəm ne noanəwiwə itəm tatuəp okiaus in əpəh e nıganəmti nagelo asim mın ne Nəti Sipsip. ¹¹ Kən nəhaniəm rəha nigəm itəm tatus ilat matol nahməən kəm ilat u, in tatər nian rafin, namnun tikə. Netəm mın un itəm kotəfak kəm nat megəh rəhn-kapə ilat sepın ne narmın itəm kəmasgəwın e nig, kən motos mak rəha nərgın, ilat okəsotamegən e nərauiəgən ne lapın.” ¹² Nəghatən u, nıpətın u məmə netəmim rəha Uhgın itəm koatətəu-pən nəwia Uhgın, kən moatahatətə e Iesu,

ilat kotəkəike motətul əskasik.

¹³ Kən əmun eməto nəwian kit təmisi-pər e nego e neai matən məmə, “Əte rəkis nat u: roiu ne matuwın, netəmim rəha İərəmərə, məto okəmə okotimis, ilat okotatig e nəwırən pahrien.”

Kən Narmin Rəha Uhgın təmə, “!Əwəh! İlat okotameg e rəhalat wək, məto-inu okotos noa rəhalat wək mın.”

Nəulək-inən netəmim e nətueintən

¹⁴ Emətag-pən mın əpəh əupən-in io məplan malnapuə kit tərüən, kən suah kit tatəpələh-pər e malnapuə un. Suah un, tahmen e Nəti Etəmim. In tatəfauin kraun kit, inu hat rəha kig, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən matiləs naip eko kit itəm tasilə. ¹⁵ Kən əmun nagelo kit mın təmisi-pən əpəh e Nimə Rəha Uhgın muwa, kən maun-in əfəməh suah u, tatəpələh-pər e malnapuə məmə, “Os rəham naip eko mos muwın məulək, məto-inu nian rəha nəuləkən tinuwa, kən nagwənən əpəh e nətueintən tinimətə.” ¹⁶ Kən əmun suah u itəm tatəpələh-pər e malnapuə, təmurin-ego-in nətueintən e rəhan naip eko, kən məulək-in netəmim e nətueintən, tahmen e nagwənən itəm tinimətə o nosən.

¹⁷ Kən nagelo kit mın təmiet e Nimə Rəha Uhgın əpəh e nego e neai. In tatiləs mın rəhan kit naip eko itəm tasilə. ¹⁸ Nagelo kit mın, itəm tatos nepətən rəha nigəm e olta, təmisi-pən əpəh e olta, kən maun-in əfəməh nagelo itəm tatiləs naip eko məmə, “Ləs rəham naip eko un, muwın e nətueintən, kən məte rəkis netəmim itəm kotahmen e noa krep marəg u tipilpıl mın, əpəh e nəukətın. Nətueintən tahmen e nəukətın.” ¹⁹⁻²⁰ Tol nəhlan, nagelo un təmoahin rəhan naip eko, tuwın e nətueintən, kən

məte rəkis netəm mın un itəm kotahmen e noa krep itəm tınəmarəg rəkis. Kən in təmərakin-pən ilat kotuwın ikin asol əh itəm kateguarin-eguarin noa krep mın ikin, məmə nahuilat otaiah. İkin əh, in ihluə e taon, Uhgın tatos-iarəp rəhan neməha, kən matol nalpınən ikin kəm netəmim. Kən kateguarin-eguarin netəm mın u, kən nitalat itəm titaiəh mətaiu ikin əh, in tahmen e nəhau asol kit nəfəməhən rəhan tahmen e tri hanrit kilomita, kən lokamnım lokamnım. Okəmə hos kit tiwig-pən ikin, nita titun nərən mek nohlin.*

15

Netəmim rəha Uhgın kəmotənwıwi in

¹ Ekətag-pən əpəh e nego e neai məplan mın nəmtətin kit mın itəm tatuha-pispis lak. Nagelo ilat sepın koatos namnu nalpınən mın, ilat sepın. Nalpınən mın əh, ilat koatol neməha apiəpiə rəha Uhgın tol namnun lan. ² Kən əmun, eməplan nat kit tahmen e nitəhəi, məto kəmol e klas ne nigəm pıləh-pıləh, kən netəmim neen koatətul e nikalkal nitəhəi u, ilat un netəm kəmotəmou ilat nat megəh rəhn-kapə sepın ne narmın itəm kəmasgəwın e nig, kən kotol wın elau, ne nampa itəm tatətul o nərgin. Kən Uhgın təmos-ipən hap* mın kəm ilat, ³ kən koatoh, motan napuən rəha Nəti Sipsip ne Moses u, iolwək rəha Uhgın, koatan məmə, “İərəmərə Uhgın Nahgim Təpət Pık Ağın Rəham nolən asol mın kotatuha-pispis etimat. !Kig lilin, nolən mın rəham kotətuatip pahrien!

* **14:19-20:** Aes 63:1-6 * **15:2:** Hap mın un, nat katoh elat o nanən napuən, tahmen e kitar.

4 ?Pah otəsaginən ik, İərəmərə?†
 ?Kən pah otəsos-ipənən nənwiwiən o nərgəm?
 Məto-inu ik pişin əm nakasim.
 Netəmim e kantri mın rafin okotuwa
 kən motəfak e niğanəmtim,
 məto-inun nəmol-arəpa rəham nolən ətuatip mın.”

5 Kəmotan rəkis napuən u, emətag-pər e nego
 e neai, məplan kəmerəh-pən İkin Uhgın Tətətig
 İkin, inu, Nimə Tapolən rəha Uhgın. 6 Nagelo ilat
 sepın kəmotiet e İkin Uhgın Tətətig İkin, koatos
 nalpınən mın ilat sepın. İlat kotuwın e napən wir
 u, linen, itəm tatipit-ipit, kən kəməlis manikiləhalat
 e kətəut itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. 7 Kən
 əmun, nat koatəmegəh un ilat kuwit kit təmos-
 ipən pesin mın itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit,
 ilat sepın, kəm nagelo mın u sepın. Pesin mın
 u, kotərioah e neməha rəha Uhgın u, itəm tətətig
 lilin. 8 Kən nəhaniəm təmirəfin İkin Uhgın Tətətig
 İkin, nəhaniəm-in nepətən əhag-əhag rəha Uhgın
 ne nəsanənən rəhan, kən okol suah kit təsuwınən
 əh imə e İkin Uhgın Tətətig İkin mətoarus nalpınən
 mın ilat sepın itəm nagelo sepın koatəmik, okotol
 namnun.

16

*Pesin ilat sepın, kəmotərioah e neməha rəha
 Uhgın*

1 Kən əmun, eməto nəwian kit təmagət əfəməh əpəh
 e İkin Uhgın Tətətig İkin, matən-ipən kəm nagelo
 mın u sepın məmə, “Otuwın, motəhtəg-iarəp e
 nətueintən pesin ilat sepın itəm kəmotərioah e
 neməha rəha Uhgın.” 2 Nagelo itəm tətəupən,

† 15:4: Jer 10:7; Sam 86:9-10

təmuwın məhtəg-iarəp pesin rəhan e nəptən. Kən əmun, netəmim itəm koatos mak rəha nat megəh rəhn-kapə ilat sepin, kən moatəfak kəm narmin itəm kəmasgəwın e nig, niməgəm təmirəfin nıpətılət.

³ Kən nagelo nampa tu, təməhtəg-iarəp rəhan pesin əpəh itəhəi. Kən nıtəhəi təmol nıta lan, tahmen e nıta etəm təmimis. Kən nat itəhəi min rafin kəmotimis.

⁴ Kən nagelo nampa tri, təməhtəg-iarəpən rəhan pesin e nəmti nəhau min ne nəlugi nəhau min, kən ilau kueia mioal nıta elau. ⁵ Kən əmun eməto nagelo itəm tərəmərə e nəhau min təmə, “Ik pısın əm ik Uhgın, nakətuatıp, ik un itəm nəkətətig kən nəmətatig, kən tətuatıp əm məmə onəköl nalpınən kəm ilat nəhlan.

⁶ Rəhalat atıp əm, məto-inun ilat kəmotiu nıta rəham netəmim min ne ien min, kən ik nakos-ıpən nıta nımilat məmə okotənim.”

⁷ Kən ekəto min olta tətəgət əfəməh məmə, “!Əwəh! İərəmərə Uhgın Nahgın Tepət Pık Agın, rəham nəghatən nəmuəh netəmim lan, in tətuatıp agın, kən nıpahrienən.”

⁸ Kən əmun, nagelo nampa fo, təhtəg-iarəpən rəhan pesin e mitgar, kən kəmos-ıpən nəsanənən kəm mit məmə otəhg netəmim tahmen e nigəm.

⁹ Kən nəgəpanən təmus ilat, kən kotau-ıərmis-in nərgi Uhgın, itəm in tətərəmərə e nalpınən min u, məto ilat kotapəs nəuhlinən nətəligən rəhalat, kən motisiai-in rəhan nepətən.

¹⁰ Kən nagelo nampa faif təhtəg-iarəpən rəhan pesin əpəh nat megəh tətərəmərə ikın, kən əmun,

ikin min rafin in tatəramərə ikin in təmapinəp. Kən netəmin koatəto nahməən, moatus namilat motoatip-oatip. ¹¹ Kən ilat motau-iərmis-in Uhgın əpəh e nego e neai o nahməən min ne niməgəm min rəhalat, məto ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nat itəm kəmotol.

¹² Kən nagelo nampa sikis, təməhtəg-rəkis rəhan pesin əpəh e nəhau asol, nərgin u, Iufretes, kən əmun nəhau təmamir mol suatip rəha kig min kotaliwək lan moatisi-pah. ¹³ Kən əmun, ekəplan min narmın rat kisil kəhalahmen e pirok. Kit təmiet e nipəgnoa ialkita, kit tiet e nipəgnoa nat megəh rəhn-kapə ilat sepın, kən kit tiet e nipəgnoa ien eueiuə.* ¹⁴ İləhal narmi iərmis min, itəm koatol nəmtətin min, kən iləhal kəhaliet mətəhaluwın o kig min e nətueintən rafin, məhaluəfimın ilat məmə okotəluagin e Nian Asol rəha Uhgın Nahgin Tepət Pik Agın.

¹⁵ Kən İesu təmən məmə, “!Ətag-pa-tu! !Iatuwa tahmen e iakləh! Etəmin itəm təsapılən mətaiir, məsapəgən rəhan natımnat o napılən məmə in otəsaipiəpiəən kən maulis ron, in otatig e nəwıwın pahrien.”

¹⁶ Kən ilat kəmotargətain rafin kig min əpəh ikin kit, katən e nəghatən rəha netəm İsrəl, məmə, “Amaketon.”

¹⁷ Kən namnun nagelo itəm in nampa sepın, təməhtəg-rəkis-pən rəhan pesin əpəh e nimagoagəp, kən əmun əpəh e İkin Uhgın Tətətig İkin, nəwian asol kit tisi-pən əpəh e jea rəha kig məmə, “!Tınol namnun!” ¹⁸ Kən əmun təmatipit,

* **16:13:** “Ien eueiuə” u, in nat megəh itəm təməhap nisip mər, rəhnıpat kəiu, itəm təməghat-in e Nol Өпөн 13:11-18.

kəməto nagətən asol, kən kaluəluə təmatiperəh-atiperəh, kən namig asol təməloal e nəptən. Namig u, in iahgin iahgin, kəsəplanən namig kit iahgin tol nəhlan nian kit. ¹⁹ Kən taon asol təməhap məsin kisil, kən taon mın e kantri mın rafin kəmotisas motol nat tükə elat. Uhgın, nıkin təməht nolən rat mın rəha Papilon Asol, kən tos-ipən panikin itəm tərıoah e wain e neməha rəhan, təməkəike kəm in məmə otənım rafin agın. ²⁰ Nəptən əlkələh mın rafin kəmahin rəkis ilat, kotikə, ne nitot mın, kisəplan mınən kit. ²¹ Ais u itəm tahmen e kəpiel asol koatısı-pən e malnapuə, kəmotisas-pən e netəmim. Ais u, kitiəh əm tahmen e fifte kilo, kən netəmim kəmotau-iərmis-in Uhgın o nahl-ipa-mən ais itəm təmatısas-pən elat, məto-inu nalpınən u in tərət tərət agın.

17

Pətan ionəhan tərət agın

¹ Kən əmun, nagelo sepın mın u kit itəm kəmoatəmık pesın ilat sepın, təmuwa mən-ipa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs ekəgətun kəm ik nalpınən rəha pətan ionəhan* tərət agın, itəm tatəpələh-pən e nəhau tepət. ² Pətan əh, kig mın rəha nətueintən ilat kəmoatit, kən netəmim rəha nətueintən ilat kəmoatənım nımın wain, moatapıs ilat mın kən moatit.”

³ Kən nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmol kəm io, kən nagelo təmit-irəkis io ekian əpəh ikın taruən-aruən ikın. Kən ikın əh, eməplan pətan un tətəsüə-pər e məntaa nat megəh asiə kit.

* **17:1:** Pətan ionəhan, nıpətın pətan rəha suatıp.

Kəməte-pən nəriḡ mīn itəm tatən rat Uhgīn, tīrəfin nīpətīn, kən rəhn-kapə təmīsīm ilat sepīn, kənu rəhnīpat ten. ⁴ Pətan un, tatuwīn e napən itəm tol nəḡuī-naris ne tasiə, in təmōl malə-malə e nīpətīn, tətōanīn noanat ne iarīḡ, itəm kəmōl e iaen u kol tatīpīt-īpīt, ne kəpiel itəm nəmtīn tiəkīs, ne nat kit təwīr pīk u, perel.† Kən in tatos panīkīn kit e nelmīn, itəm kəmōl e iaen u kol tatīpīt-īpīt, kən tərīoah e nat tərət mīn, itəm kotamkīmīk aḡīn e nīḡanəmtī Uhgīn, kən ilat un, noa nolən rat rəhan. ⁵ Kən inəh e nīpīnəḡīn, kəməte-pən nəriḡ kit əh-īkīn, itəm nīpətīn tatəhluaīḡ u, tatən məmə,

TAON ƏsanƏN NAHGİN TEPƏT U PAPILON.

IN ITİ NİPİTAN IONƏHAN MİN RAFİN.

KƏN IN NƏUKƏTİ NOLƏN NAT KOTAMKİMİK AḡİN MİN.

⁶ Kən ekəplan məmə pətan u, in tīnapīs e nīta netəmīm mīn rəha Uhgīn, nīta netəm kəmotətul-arəp o nən-iarəpən Iesu.

Nian eməplan, kən narmək təmiwig təmiwig. ⁷ Kən əmun nagelo təmən-īpa kəm io məmə, “? Narməm tatiwig nulan o naka? Io ekuhapīk e nəḡhatən anion e pətan u ne nat megəh itəm tətasuə-pər lan, itəm rəhn-kapə təmīsīm ilat sepīn kən rəhnīpat ten. ⁸ Nat megəh itəm nəməplan, təmətatiḡ, kən təsatiḡən roiu, kən otəsuwəhən otər e nīpəḡ asol itəm teiuaiu aḡīn, kən tīnətaiu matuwīn məmə Uhgīn otərəkīn.

“Kən netəmīm rəha netueintən itəm kəməsətəən nərgīlat e naoa rəha nəmegəhən, ilat, narmīlat otīwig pīk nian okotəplan nat megəh u, məto-inu aupən in təmatəmegəh, məto təsatiḡən roiu, məto in otiet-arəpa mīn.

† 17:4: Perel u, in kəpiel wīr əpəh e nīki iarou.

9 “Etəmim otəkəike mos nenatigən o nitunən nıpəti nəghatən u. Rəhn-kapə nat megəh u, ilat sepın, koatəpsen-pən nitot min itəm pətan əh tatəpələh-pər elat.‡ 10 Koatəpsen-pən min kig ilat sepın. Kig faif ilat kinotiet rəkis, kitiəh tatəmegəh roiu, kən kit min təsuwamən əh. Məto nian tuwa, in otəkəike mətatig o nian təkuəkir əm. 11 Nat megəh u itəm təmətatig, kən roiu in təsatigən, in min in kig kit, itəm tatol nampa eit lan, məto in min in kig kit rəha kig min u ilat sepın, kən tinətaiu matuwın məmə Uhgın otərəkin.

12 “Rəhnıpat ilat ten itəm nəməplan ilat, koatəpsen-pən kig ilat ten, itəm ilat kəsotosən əh nərəməərəən rəhalat. Məto ilat okəpanotos nepətən məmə ilat kig min, motərəməərə ilat nat megəh, məto o nian təkuəkir əm. 13 Nətəligən rəhalat kitiəh əm o nos-ıpənən rəhalat nəsanənən ne nepətən kəm nat megəh. 14 İlat okotəluagin ilat Nəti Sipsip, məto Nəti Sipsip otol win elat, məto-inu Nəti Sipsip in İərəməərə rəha İərəməərə min, ne Kig rəha kig min. Kən in otuwa ilat min netəm min u, təmitəpun ilat, kən ilat koatətul əskasık e rəhalat nahatətəən.”

15 Kən əmun, nagelo tən-ıpa min kəm io məmə, “Nəhau min u nəməplan, itəm pətan ionəhan tatəpələh-pər lan, tatəpsen-pən netəmim nuwigilat tol pisin pisin, nımanin netəmim, kantri min, ne nəghatən pisin pisin min. 16 Nat megəh ne rəhnıpat ilat ten itəm nəməplan, ilat okotətəhau pətan ionəhan u. Kən ilat okotərəkin in, motol nat ruən lan, taiu piəpiə. İlat okotun noanuwəhgın kən

‡ 17:9: Netəmim tepət nıkilat təht məmə nat u tatəghat-in Rom, in kəmiləkin-pər e nitot ilat sepın.

motan-ətıp nıpətın e nigəm. ¹⁷ Okotol nəhlan, məto-
inu Uhgın təmələhəu-pən nat u e nıkilat, məmə
okotol nətəligən rəhan, kən mol nıkilat kitiaş əm
o nos-ıpənən rəhalat nəsanənən kəm nat megəh,
məmə in otərəməərə, mətoarus nəghatən rəha Uhgın
tuwa mol nıpahrienən.

¹⁸ “Pətan əh natəplan, in taon nahgin tepət itəm
tatərəməərə e kig mın rəha nətueintən.”

18

Papilon təməme

¹ Uarisig e natımnat mın u, eməplan nagelo kit
mın təmisi-pər e neai. In tatos nepətən asol, kən
in tətasiəgəpın rafın nətueintən e rəhan nəhag-
əhagən. ² Təməmərit əfəməh e nəwian kit itəm
iahgın, məmə,

“!Təməme! !Papilon Əsanən Nahgin Tepət təməme!
İərmis mın kinotuwa kətatiğ ikin.

In noanıpirasig rəha narmin rat mın.

In noanıpirasig rəha məniğ rat mın, kəsonən,
itəm kotamkimik e nıganəmti Uhgın.

³ Məto-inun kantri mın rafın kinotapıs e nımın
wain u, nitəpən nalmələn, moatit in.

Kig mın rəha nətueintən kəmoatit mın,

kən netəm koatol-salim-in natımnat mın e
nətueintən,

rəhalat nautə nepət rəkis e rəhan nolən itəm
tətaumis o natımnat rəhan.”

⁴ Kən əmun eməto nəwian kit mın e nego e neai
təmə,

“Otiet rəkis lan, rəhak netəmim,

məmə rəhan nolən rat otəsİLəs pikənən itəmat,

kən itəmat onəsotosən rəhan kit nalpınən,

5 məto-inun in təmərgətəin rəhan nolən rat tər
iuəhkir əm tatek neai,
mol Uhgın təsaluınən rəhan nolən rat mın.

6 Otałpın nitai nat tahmen itəm in təmol kəm
rəham netəmim.

Otos-ipən rəhan nətouən mau kəiu.

Otiuw rəkis nımın wain itəm in tarıp məskasik,
rəhan nəsanənən tepət maprəkis-in itəm un itəm in
təmatos-ipən kəm ilat.

7 Pətan un, təmatos-ipər atıp in, matəto təwir e
nautə rəhan,

məto roiu əh, os-ipən nətouən rəhan e nahməən ne
nasəkən,

məto-inu tatəghat ausit e nikin matən məmə, 'İo
kwın kit. İkin-u iatəpələh, matərəməyə.
Sənəmə io nəutahlimis. Okol esasəkən nian
kit.'

8 O nausitən u rəhan, rəhan nalpınən mın otıləs in
o nian kitiah əm.

In otatimis, matəto tərət, mətasək.

Kən in otatig e nian iəkis o nosən nagwənən,

kən nigəm otus in,

məto-inun İərəməyə Uhgın un, nahgin tepət,

in tatos-ipən rəhan nalpınən."

9 "Kən nian kig mın rəha nətueintən itəm
kəmoatit kən moatos kələh nautə mın rəhan,
kotəplan nəhaniəm e nigəm itəm tatus, kən ilat
okotasək, motəto tərət ron. ¹⁰ Rəhan nahməən
otol ilat kotəgin, kən motətul-pən əm isəu moatən
məmə,

'!Kəsi! Kəsi o taon asol!

!Awe, Pəpilon, taon itəm təmatəsanən pik! Məto
roiu agin-əh huə, kəmau kitiah əm lan, in
tınatos rəhan nalpınən!'

11 “Netəmim koatol-salim-in natimnat e nətueintən, ilat mın okotasək motasək o pətan u, məto-inu etəmim kit mın tikə o nosən nəmtin rəhalat natimnat. ¹² Suah kit mın otəsos-nəmtinən iaen u kol tatipit-ipit, ne silpa, ne kəpiel wir mın ne perel* rəhalat, kən suah kit otəsos-nəmtin mınən napən wir u linen, ne napən u itəm tol nəgui-naris ne napən wir u silik, ne napən u itəm tasiə tasiə, itəm nəmtilat tiəkis agin. Etəmim otikə o nos-nəmtinən nig pisin pisin mın itəm koatəpien wir, ne natimnat mın itəm katol e nəlui eləfen, ne nig mın itəm nəmtətin tiəkis agin, ne piron,† ne iaen, ne kəpiel wir kit u, mapil. ¹³ Etəmim otikə o nos-nəmtinən nat nəmiəwilat tatəpien wir mın, inu sinamon, ne senta, ne insens, ne frankinsens, ne fomat u mir. Netəmim otikə o nos-nəmtinən wain ne oel ne flaoa ne wit rəhalat. Kən etəmim otikə mın o nos-nəmtinən kau mın ne sipsip ne hos ne kat, ne slef mın rəhalat, inu netəmim.

¹⁴ “Kən netəm rəha nol-salim-inən natimnat mın, ilat okotasək pik, nikilat tahmə. Ilat okotən məmə, ‘Noa wək asol mın rəham itəm ik rəham nətəligən təmuwin pik lan, kən nəmatol, ilat kinotagim kapəs ik. Rəham nautə mın ne malə-malə mın rəham kinotagim, okul nəsos mınən ilat.’ ¹⁵ Netəm koatol-salim-in natimnat mın rəhalat kəm pətan u, moatos nautə asol mın lan, ilat kotətul-pən isəu ron, motasiəp o rəhan nahməən. Ilat nikilat otahmə kən kotasək motasək əfəməh, ¹⁶ motəmə, “ ‘! Awe, kəsi! Taon əsanən itəm təmuwin e natimnat wir mın u linen, itəm tol nəgui-

* **18:12:** Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou. † **18:12:** Piron in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

naris ne tasiə ne, kən matol malə-malə e ni pət̄in tətōanin noanat ne iarig, itəm kəmol e iaen u kol tatip̄it-ip̄it, ne kəpiel m̄in nəmt̄in tiək̄is, ne nat wir m̄in u perel ne.

17 Məto roiu aḡin-əh huə, kəmau kit̄iəh əm lan, kəmərək̄in rafin nautə asol m̄in rəhan.’

“Kən əmun netəm koat̄iləs nego m̄in rafin, netəm koataliwək e nego, ne kiru m̄in rəha nego, ne netəmim rafin itəm koatos m̄ani rəhalat o nat̄igən e nərpi nitəhəi, ilat okotətul-pən isəu ron. 18 Nian kotəplan nəhaniəm lan tatuəp, kən ilat okotəmə, ‘!Kəseh̄mən taon kit təsənən tahmen e taon asol u!’ 19 Kən ilat okotatip̄ rəhalat-kapə e nimoulul, tatəpsen-pən məmə n̄ikilat titahmə, kən motasək pik məmə,

“ !Awe, kəsi! !Taon asol u itəm netəmim rafin itəm koatos nego m̄in itəhəi ilat rəhalat nautə təmepət e rəham nat̄imnat!

Məto roiu aḡin-əh huə, kəmau kit̄iəh əm lam, kəmərək̄in aḡin ik.’

20 “!Məto itəmat e nego e neai, itəmat netəmim rəha Uhḡin, ne aposol m̄in ne ien m̄in,

itəmat n̄ikitəmat t̄əike maḡien,

məto-inu Uhḡin təmət̄u rək̄is neim otəmat mələhəu-pən o pətan u!”

21 Kən əmun, nagelo əsanən kit təm̄iləs kəpiel asol kit, mat̄ip̄in-pən e nahgin rafin əpəh itəhəi, kən məmə,

“Kəmərək̄in-pən nəhlan Pəpilon Əsanən Nahgin Təpət əpəh itəhəi.

Kən okol in təsətul m̄inən.

22 Kən okol kəsəto mīnən nəwiali hap‡ mīn ne napuən mīn, ne nəwiali nahlən nau ne təwi u ikin-u.

Etəmim rəha nalpəkau wīrən e natimnat otikə ikin-u,

kən okisəto mīnən natərkərikən rəha kəpiel mīn itəm kotalkin wit katol flaoa lan.

23 Nəhag-əhagən rəha lait mīn okol kəsotasiə mīnən,

kən okol kəsəto mīnən nəwia pətan ne iərman itəm kətioal nəniəkisən rəhalau e nian rəha marit,

məto-inu aupən, netəm koatol-salim-in natimnat rəham,

ilat koatol win e nətueintən rafin,

kən ik natagwən asim netəmim e kantri pisin pisin mīn məmə kotuwa o rəham nərəmərəən, e nolə masig rəham.

24 “Taon asol u Pabilon in təmos nalpīnən

məto-inun kəmatiu nita ien mīn ne netəmim mīn rəha Uhgīn ikin mīn rafin e nətueintən.

Nipahrienən, nita netəmim rafin itəm kəmoħamnu ilat, in tətatig e taon asol u.”

19

Netəmim ilis e nego e neai kəmotənwiwi Uhgīn

1 Uarisig e nəghatən rəha nagelo əh, ekəto nəwiali nat kit tahmen e netəmim tepət tepət kotagət əfəməh əpəh e nego e neai, moatən məmə,

“!Pəs kotənwiwi İərəmərə!

!In Uhgīn u, təmosmegəh kitat!

‡ 18:22: Hap un, nat katoh lan o nanən napuən, tahmen e kitar.

Nepətən əhag-əhag ne nəsanənən in rəhan pisin əm,

² məto-inu nakilən rəhan in tətuatıp pahrien.

Rəhan nəghatən tinuəh rəkis pətan ionəhan u, itəm təmit əpnapin netənim,

kən tınətalpın nita rəhan iolwək mın.”

³ Kən kəmotagət əfəməh mın motəmə,

“!Pəs kotənwiwi İərəməərə Uhgın! Nəhaniəm e nigəm itəm tatus pətan u, tatər tatər namnun tikə.”

⁴ Netəm-iasol itəm kəmotəwiətən mın ilat tuentefo, ne nat koatəmegəh ilat kuwit, kəmotisin nulilat kəm Uhgın. İlat kəmotəiuaiu, nıpınəgilat taru nisip, motəfak kəm in, itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə. Kən ilat motəmə,

“!Əwəh! !Pəs Kotənwiwi İərəməərə!”

Marit rəha Nəti Sipsip

⁵ Kən əmun, nəwian kit təmisi-pən əpəh e jea rəha kig, matən məmə,

“!Otənwiwi Uhgın rəhatat!

!İtəmat rəhan iolwək mın rafin, otənwiwi in!

!İtəmat u, noatisiai-in, moatəgin Uhgın, otənwiwi in!

!Nat əpnapin okəmə itəmat noatos nepətən asol mın, o netəm əpnapin əm, məto otənwiwi Uhgın!”

⁶ Kən əmun eməto nəwia nat kit tahmen e netənim tepət koatagət, kən mahmen mın e nitəhəi tatem nonahluəluə, ne kaluəluə titatiperəh-atiperəh motəmə,

“!Pəs kotənwiwi İərəməərə!

Məto-inun İərəməərə Uhgın rəhatat, Nahgin Tepət Pık Agin, in tınatərəməərə.

⁷ Pəs nikitat tərïoah e nagïenən,
kən motən nïpahrienən e rəhan nepətən,
məto-inu tinuwa e nian ətuatïp rəha marit rəha
Nəti Sipsip.

Kən rəhan pətan tatətul matïp matəsahgin əm.

⁸ Kən Uhgïn təmos-ipən napən wïr kəm in, məmə
otuwïn lan.

Napən wïr u linen, tatïpit-ipit, məruən.”

(Napən wïr u linen, tatəpsen-pən nolən ətuatïp
rəha netəmim rəha Uhgïn.)

⁹ Kənu nagelo u, tən-ipa kəm io məmə, “Əte rəkis
natïmnat mïn u. ‘Netəm mïn un itəm kəmaun-in
ïlat məmə okotuwïn e nagwənən rəha marit rəha
Nəti Sipsip, ïlat okotatïg e nəwïrən pahrien.’” Kən
matïg mən mïn məmə,

“Nəghatən mïn u, ïlat nəghatən pahrien rəha
Uhgïn.” ¹⁰ Təmən nəhlən, kən emïsin nulïk
e nelkïn, meïuau, nïpïnəgək taru nisïp, məmə
ekəfak kəm in. Məto in tən-ipa kəm io məmə, “!
Əsəfakən kəm io! Kilau mïn ik iolwək mil əm,
kitat piəm mïn itəm ïlat kotətul əskasïk o nən-
iarəpən namnusən təwïr rəha Iesu. Əfak kəm Uhgïn
əm, məto-inu nətul-arəpən rəha Iesu, in nəukətïn
nəghatən mïn rəha ien mïn.”

Etəm təmasuə-pər e hos kəruən

¹¹ Kən əmun ekəplan nego e neai təmerəh, kən
məplan hos kəruən kit. Etəm tətasuə-pər lan,
nərgïn un, “Etəm Kitun Nahatətə Əskasïkən Lan,
kən in Nïpahrienən.” In tatəmou, kən matos-ipən
nalpïnən kəm netəmim e nolən itəm tətuatïp əm.

¹² Nïganəmtïn tahmen e nəmnamin nïgəm, kən
kəməfauïn-pən hat tepət tepət e rəhn-kapə, hat

mın u, ilat hat mın rəha kig asol agin. Kəməte-pən nərgin kit lan, məto suah kit təsitunən nərgin əh, in pisin əm titun. ¹³ In tatuwin e napən kit itəm kəmeer e nita,* kən nərgin un, Nəghatən Rəha Uhgın.† ¹⁴ Kən mopael mın rəha nego e neai koatuarisig-in. Ilat rafin koatəpələh-pər e hos kəruən mın, kən moatuwin e napən wir u, linen, tərüən məwir. ¹⁵ Suah un, rəhan kit əh-ikin naip itəm tətisi-pən e nıpəgnoan.‡ Kən in otətamnu netəmim e kantri mın e naip əh. “In otərəməərə elat, kən nəmtətin rəha nepətən u, in nəlnal itəm kəmol e iaen.”§ In otol təkəşik agin kəm ilat, tahmen əm mə katol e noa kirep mın itəm netəmim kəmoteguarin-eguarin məmə nahuin otaiəh kən kol wain lan. Nolən əh inəh, Uhgın Nahgin Tepət PİK Agin tatol-arəp rəhan neməha pik. ¹⁶ Kəməte-pən nərgin e rəhan napən, ne nuwaan, məmə,

KIG RƏHA KIG MİN // NĒ İƏRƏMƏRƏ RƏHA İƏRƏMƏRƏ
MİN*

¹⁷ Kən əmun ekətag-pən məplan nagelo kit tatətul-pən e mitgar, in tətəsək əfəməh matən-ipən kəm mənig mın itəm koatiwig əpəh e magoagəp, məmə, “Otuwa, motargətain itəmat mın o nagwənən asol rəha Uhgın, ¹⁸ məmə itəmat onəkoton noanuwəhgi kig mın, ne netəm-iasol rəha mopael mın, ne netəm nahgilat tepət, ne hos mın, ne netəm koatasuə-pər elat, ne noanuwəhgi netəmim rafin, netəm sənəmə slef, ne slef mın, netəm koatos nepətən asol mın, ne netəm əpnəpın əm.”

* 19:13: Aes 63:1-6 † 19:13: Jon 1:1,14 ‡ 19:15: Aes 49:2; Hip 4:12; Nol Əpən 1:16; 2:12 § 19:15: Sam 2:9 * 19:16: 1 Tim 6:15; Nol Əpən 17:14

19 Kən əmun, ekatig məplan mın nat megəh əpələ in, ne kig mın rəha nətueintən ne rəhalat mopael mın. İlat kəmotargətain ilat mın məmə okotəluagin ilat etəm titasuə e hos kəruən, ne rəhan mopael mın. 20 Məto kəmotaskəlim nat megəh əh, ne ien eiuə-eiuə itəm təmatol nəmtətin pispis mın nian təmətatig ilau nat megəh. In təmatol nəmtətin mın əh, o neiuə-inən netəm mın u itəm koatos mak rəha nat megəh, kən motəfak kəm narmin itəm kəmasgəwin e nig. Kəmotəraikin-pən ilau kərən katuəmegəh əm, əpəh e nıpəgnoa nəmnamin nigəm asol itəm təgəpan matuəp matəpien. 21 Etəm titatasuə e hos kəruən, təmohamnu kig mın ne mopael mın rafin e naip rəha nəluaginən itəm tətisi-pən e nıpəgnoan kən mənig mın rafin kəmoton nıpətəlat, moton, nərpəlat tasis wir.

20

Kristo təmuwa mol Kig kən məramərə e netənim mətoarus-pən nup wan-taosən

1 Kən əmun, eməplan nagelo kit tətisi-pər e nego e neai, tatos ki rəha nıpəg asol itəm teiuaiu agin,* ne sen asol kit. 2 Kən in təmaskəlim ialkita asol u, sinek nuwəh ilouin aupən, in İərmis, o Setan, kən məlis ətain o nup wan-taosən. 3 Təməraikin-pən in e nıpəg asol itəm teiuaiu agin, kən məhtosig-in tiəkis, məmə in otəseiuə-in mınən netənim rəha kantri mın mətoarus-pən nup wan-taosən tol namnun. Nup wan-taosən otol namnun un, okəike kerəh mın lan o nian əkuəkir mın əm.

* 20:1: Nol Əpən 1:18

⁴ Kən əmun, eməplan jea rəha kig mın neen, kən netəmim itəm koatəpələh-pər elat. Uhgın təmos-ipən nepətən kəm ilat məmə ilat okotakil netəmim. Kən ekəplan mın netəmim itəm kəmətətip nentoulat məto-inu kəmotətul-arəp o nən-iarəpən namnusən təwır rəha Iesu ne nəghatən rəha Uhgın. İlat kəməsotəfakən kəm nat megəh ne narmin itəm kəmasgəwın e nig, kən məsotosən rəhan mak e nıpinəgilat ne nelmilat. Kən roiu ilat kəmotəmegəh mın, kən motərəməyə ilat Kristo o nup wan-taosən. ⁵ Nat əh, in naiir-pa-minən e nımısən itəm otaupən. Məto netəm mın u neen mın itəm kəmotımıs rəkıs, ilat kəmosos mak rəha nat megəh ilouin, kəməsotəmegəh mınən mətoarus nup wan-taosən tol namnun. ⁶ Netəm mın un, itəm kəmaupən kos ilat e naiir-pa-minən e nımısən, ilat okotatig e nəwırən pahrien, məto-inu ilat netəm asim mın rəha Uhgın. İlat okəsotuwinən e noanəmnamin nigəm asol, məto ilat okotuwa motol pris mın rəha Uhgın ne rəha Kristo, kən ilat okotərəməyə ilat min e nup wan-taosən.

Uhgın təmol nalpınən kəm Setan

⁷ Nian nup wan-taosən tınol namnun, okahl-iarəp mın Setan e nıpəg asol. ⁸ Kən in otuwın əpəh o netəmim e kona kuwıt rəha nətueintən, itəm katən məmə Kok ne Makok,† məmə oteiuə-in ilat, kən mos rafin ilat margətəin ilat o nəluaginən. İlat rafin otepət otepət, nampa rəhalat in tahmen e nıməkləkıl əpəh e nıkalı itəhəi. ⁹ İlat kəmotaliwək motuwın isəu isəu mın motirəfin nətueintən. Kən ilat kəmotətul kitəlau-in ikın netəmim rəha Uhgın

† **20:8:** Esik 38:2,9,15

okotatig ikin, ne taon asol u itəm Uhgın tolkeike pik.‡ Məto nigəm kit təmiş-i-pər e nego e neai, muwa mus ilat. ¹⁰ Kən kəmərakin-pən lərmis itəm təmatos-ipən os-ipən kəm ilat, kəmərakin-pən əpəh e noanəmnamin nigəm asol itəm tatəpien. İkin əh, kəmərakin-pən rəkis nat megəh ne ien eiueiuə. İləhal okətəhaləto nahməən lilin e nərauiəgən ne lapın, namnun tikə.

Namnun nakilən

¹¹ Kən əmun ekəplan mın jea asol kit, tərüən. Kən kig tatəpələh-pər lan. Nətueintən ne neai kəmuagım o nigənəmtin, miakə agin.

¹² Kən əmun ekəplan netəm kəmotimis, netəm koatos nepətən asol, ne netəm əpnarın əm. İlat rafin kotətul aupən e jea rəha kig u, kən kameg naoa mın.§ Kən kameg mın naoa kit, inu naoa rəha nəmegəhən. Okehm nakilən rəha netəm kəmotimis e naoa mın u, kən kınatakil ilat kitiah kitiah o nat ilat kəmotol. ¹³ Nərpı nitəhəi təməhlman netəm kəmotimis itəhəi, kən Nımisən ne Noanpən kəmuəhlman mın ilat, ilat kınotiet rəkis elau, kən kınatakil ilat kitiah kitiah o nat ilat kəmotol. ¹⁴ Kən kəmiləs Nımisən ne Noanpən, kərakin-pən ilau e noanəmnamin nigəm asol. Noanəmnamin nigəm asol u, in nımisən mau kəiu. ¹⁵ Okəmə kəsehmən nərgi suah kit e naoa rəha nəmegəhən, kən okərakin-pən in e noanəmnamin nigəm asol.

‡ **20:9:** “Taon u, itəm Uhgın tolkeike pik,” in tatəghat-in Jerusalem.

§ **20:12:** Natımnat rafin itəm netənim kəmotol, kəməte rəkis e naoa mın u.

21

Jerusalem wi

¹ Kən əmun eməplan neai wi ne nətueintən wi, məto-inu neai oas ne nətueintən oas kəniakə. Kən nıtəhəi təmikə mın. ² Kən əmun ekəplan taon asim rəha Uhgın, inun Jerusalem wi, tətisi-pər o Uhgın e nego e neai mateiuaiu-pa. Kəmöl malə-malə lan tahmen e pətan itəm kəmöl malə-malə kəm in məmə otuwın mehm rəhan iərman mioal marit. ³ Kən əmun ekəto nəwian asol kit təmisi-pən əpəh e jea rəha kig matən məmə, “!Əplan-tu! Roiu əh, Uhgın tınol latuənu rəhan ilat netəmim. In otətətig ilat mın, kən ilat okotuwa rəhan mın netəmim. Kən Uhgın ətuatip in otətətig olat, kən in rəhalat Uhgın. ⁴ In otafəl rəkis rafin nahui nəmtilat. Nımisən ne nasəkən ne nahməən mın okotikə. Natımnat nuwəh mın u, ilat kınotuwin rəkis, okol kəsotuwa mınən.”

⁵ Kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, təmə, “İatəuhlin natımnat mın rafin kotuwa motuwıwi.” Kən məmə, “Əte rəkis natımnat mın u, məto-inu nəghatən mın u, kıtun nagileən elat məmə nıpahrienən.”

⁶ Kən matig mən-ipa mın kəm io məmə, “Kınol namnun natımnat rafin. Io Nəukətın ne Namnun.* Io nətuounən, kən io iatol namnun lan. Netəmim itəm koatoaoa, io ekos-ipən nəhau kəm ilat, itəm okotənim məsotos-nəmtinən. Kən inun, nəmti nəhau itəm tatər matos-ipən nəmegəhən lılın.†

* **21:6:** Nəghatən ətuatip u rəha İesu, “Io un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul aupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e İnglis. † **21:6:** Aes 55:1-2; Jon 4:10; 6:35; 7:37-39

⁷ Etəmim itəm otatətul-iəkis mol win e nəluaginən rəhan, io ekos-ipən natımnat itəm emən-iəkis rəkis kəm in. Io ekuwa rəhan Uhgın, kən in otuwa nətik.

⁸ Məto netəm koatəgin itəm, məsotətul əskasikən e rəhalat nahatətəən, ilat kotəmkimik, kən moatohamnu itəm, koatit anion əm ilat mın, moatol klefa, moatəmik nərik, motəfak kəm narmı nat mın, ne ieiueiuə mın rafın, iməlat ətuatıp un in noanəmnamin nigəm asol, tatəpien ikın. Nat u, in nampa tu nımisən.”

⁹ Kən əmun, nagelo əupən u kit tatəghat kəm io. In nagelo sepın mın u kit itəm kəmoatəmik pesın ilat sepın itəm kotərioah e namnu nalpınən ilat sepın itəm Uhgın otol kəm netəmim. In təmuwa mən-ipa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs iakəgətun pətan rəha Nəti Sipsip kəm ik, itəm okioal marıt ilau mın.” ¹⁰ Kən nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmol kəm io, əmun nagelo tit-irəkis io ekian əpəh e nitot asol kit, nitot un, in ilis u ilis. Kən in təgətun kəm io Taon Asim rəha Uhgın u, Jerusalem wi, itəm təmisi-pər o Uhgın əpəh ilis e nego e neai.

¹¹ In təhag-əhag e nepətən rəha Uhgın. Tatıpıt-ıpit tahmen e kəpiel wir kit u tiaspa, itəm talien mə kilas. ¹² Rəhan fenis təfəməh mər ilis, mıtəlau e taon, ket lan ilat tuelef. Nagelo mın tuelef koatətul o ket mın u. Kəməte-pən nərgi noanol rəha nenəti Isrel ilat tuelef e ket mın u. ¹³ Kən kəməte-pən nərgiləhal kisil e nıkalın pah ikın, kisil mın e nıkalın pəhap ikın, kisil e nıkalın pis ikın, kən kisil e nıkalın par ikın. ¹⁴ Nəukəti fenis e taon u kəmotətul-pər e kəpiel asol ilat tuelef. Kənu kəməte-rəkis-pən nərgi tuelef aposol rəha Nəti Sipsip e kəpiel mın u.

¹⁵ Nagelo itəm tatəghat kəm io, in tatos nat kit

kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, o nosən mak rəha taon əh, ne ket mın ne fenis rəhan. ¹⁶ Taon u, kona lan kuwit. Mak rəha nıkalın mın rafın kotahmen-ahmen əm. Taon əh kaifəməh, kən mak rəha nıkalın mın rafın ne nəfəməhən rəhan ilat rafın tu taosen tu-hanrit-tuente kilomita. ¹⁷ Fenis u, tıpik-ıpik, mak rəhan tahmen e sikiste-faef mita. Nagelo əh, təmos mak lan e nolən rəha netəmim, itəm ilat koatos mak mihin e nat. ¹⁸ Fenis u, kəmol e kəpiel wır u tiaspa, kən kəmol taon e iaen u kol tatipit-ipit, in əm in əm. Kən kol u in təwır, in talien mə kılas. ¹⁹ Kəpiel mın itəm kəmiləkın nəukəti fenis lan, kəmol malə-malə elat e kəpiel wır mın. Kəmotaupən motəlin-pən kəpiel wır mın u tiaspa, kən nampa tu lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır mın u safaiia, kən nampa tri lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır mın u akat, kən nampa fo lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır mın u emeral. ²⁰ Nampa faif lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u onikis, kən nampa sikis lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u kanilian, kən nampa sepın lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u krisolait, kən nampa eit lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u malakait, nampa nain lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u topas. Kən nampa ten lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u kalsetoni, kən nampa lepın lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u takuoēs, kən nampa tuelef lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u ametis. ²¹ Ket asol mın u rəha fenis, kəmol e tuelef perel. Kəmol ket kitiəh kitiəh e perel‡ kitiəh kitiəh. Kən suatıp mın əpəh imə e taon u, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit in əm in əm, talien wır, tahmen e kılas.

‡ 21:21: Perel u, in kəpiel wır əpəh e niki iarou.

22 İkin əh, eməsəplanən nimə kit okatəfak ikin kəm Uhgın, məto-inu Uhgın əm, itəm Nahgin Tepət PİK Agın, ne Nəti Sipsip, ilau nimə rəha nəfakən. 23 Kən ikin əh, nikitəm təsuwəhən mitgar ne məwig, məto-inu nepətən əhag-əhag rəha Uhgın in tətasiəgəpın rafın taon u, kənu Nəti Sipsip un, in lait rəhan. § 24 Kən kantri mın e nətueintən okotaliwək e nəhag-əhagən rəhan, kən iərəməərə mın rəha nətueintən okotuwa, kən motos rəhalat nautə wır mın, motuwa e nisiallən motələhəu e taon u. 25 Kisahtosig-inən rəhan ket mın nian kit, məto-inu nian lapın tikə ikin əh. 26 Netəmim e kantri pisin pisin mın e nətueintən, okotos nautə wır mın rəhalat, ilat okotəmik motuwa o nisiallən, motələhəu e taon u. 27 Məto natimnat mın itəm kotamkimik e niganəmti Uhgın, ne netəmim itəm koatol nat itəm tol naulisən, ne netəm koateiuə, netəm mın u okol ilat kəsotuwinən imə e taon asol u. Netəm mın əm un itəm kəməte-rəkis-pən nərgilat e naoa rəha nəmegəhən itəm Nəti Sipsip tatos, ilat əm un kotitun nuwinən imə.

22

Nəhau megəh

1 Kən nian nagelo təməgətun rəkis taon wi kəm io, kən təməgətun mın nəhau megəh kəm io itəm tətaiu. In talien talien tahmen e kilas. Tatisi-pən əpəh e jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip, 2 maiu matuwın matıləs nəlugi suatıp asol rəha taon u. Nig rəha nəmegəhən tatətul u e nıkal-kalı nəhau u, in tatoe mau tuelef e nup mın rafın, e məwig mın rafın. Kən netəmim e kantri mın rafın koatol

§ 21:23: Aes 60:19

nimalin o nol-wirən nimisən. ³ Nat tikə agin ikin əh itəm təike mos nalpınən rəha Uhgın. Kən jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip in əh-ikin əh, katuəməməə ikin. Kən rəhan iolwək min okotəfak kəm in. ⁴ İlat okotəplan niganəmtin, * kən okəte-pən nərgin e nıpınəgilat. ⁵ Nian lapın otikə. Nikilat otəsəhtən lait kit o nasiepənən lan, kən nikilat otəsəhtən min nəhag-əhagən rəha mıtgar, məto-inu İəməməə Uhgın in lait rəhalat. İlat okotəməməə lilin, nannun tikə.

⁶ Kən nagelo tən-ipa kəm io məmə, “Nəghatən min u inu, kitun nagileən elat məmə nıpahrienən. İəməməə Uhgın təməni-pən kəm rəhan ien min aıpən natimnat min itəm okəpanotuwa, kən in təməni-ı-pən rəhan nagelo məmə otəgətun kəm rəhan iolwək min natimnat min itəm otəsuwəhən təike muwa.”

⁷ Kən əmun, İesu tən-ipa kəm io məmə, “!Otətəlig-tu! !Otəsuwəhən ekiet-arəpınə! Netəm min u itəm kəmotaskəlīm nəghatən itəm Uhgın təməni-ıarəp aıpən e naoa u, ilat okotətig e nəwirən pahrien.”

⁸ Io Jon, io u eməto kən məplan natimnat min u. Kən nian eməto kən məplan rəkis ilat, kən emisin nulik e nelki nagelo itəm təmit io muwin məgətun ilat kəm io. Kən emeiuiyu, nıpınəgək taru nisip, məmə ekəfak kəm in. ⁹ Məto in tən-ıpa kəm io məmə, “!Əsəfakən kəm io! Kilau min ik u iolwək mil əm rəha Uhgın, kitat piəm min u ien min, ne netəm min u itəm kotaskəlīm nəghatən min e naoa u. !Əfak əm kəm Uhgın!” ¹⁰ Kən in təməni-ıpa kəm io məmə, “Suwaan ətainən nat kit e naoa u məmə otaskəlīm tiəkis, məto-inu natimnat

* 22:4: Mat 5:8; 2 Kor 4:6

mın u, otəsuwəhən, kotiet-arəpa. ¹¹ Netəm koatol nərətən, pəs ilat kotəkəike moatol nərətən. Netəm rəhalat nətəligən tamkimik, pəs ilat kotəkəike e nətəligən tamkimik rəhalat. Məto netəm wır, pəs ilat kotəkəike e nolən ətuatip. Kən pəs netəm asim rəha Uhgın, okotətuatip nian rafin, motəkəike e nasimən rəhalat.”

¹² Kən İesu tatig mən mın kəm io, “! Əplan-tul! Otəsuwəhən ekimnə! Kən iatos rəhak nətouən wır kən ekos-ipən kəm netəmim rafin u, tətəu-pən natimnat mın itəm ilat kəmotol. ¹³ Io Nəukətin ne Namnun.† Io emaupən matig, kən io oekol namnun agın. Io nətounən, kən io iatol namnun lan. ¹⁴ Netəm itəm kotaikuas e rəhalat napən tərüən, ilat okotatig e nəwırən pahrien, məmə inu, okegəhan-in nepətən kəm ilat məmə kotun noa nig rəha nəmegəhən, kən motuwın-pən e ket mın rəha taon u. ¹⁵ Məto netəmim neen mın əh-ikın itəm okol kəsotuwamən imə. İlat u, netəm kotamkimik, ne netəm mın un itəm koatol klefa ne moatəmik nərik, ne koatit anion ilat mın, ne moatohamnu itəm, moatəfak kəm narmı nat mın, ne netəm rafin itəm kotolkeike neiueiuəən.

¹⁶ “Io İesu, emahl-ipinə rəhak nagelo məmə otən-iarəpinə natimnat mın u kəm niməfak mın. Io u, Nəukəti Tefit, məto Noanol mın rəhan. Io ekahmen e məhau u fetukai itəm tətasiə wır.”

¹⁷ Narmın Rəha Uhgın ilau Pətan rəha Nəti Sipsip katuən mə, “!Wa!” Kən pəs netəm mın u kotəto, ilat mın kotən mə “!Wa!” Etəmim pah itəm tatoaoa, pəs in tuwa. Kən etəmim pah itəm in tolkeike, pəs

† **22:13:** Nəghatan ətuatip u rəha İesu, “Io un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul aupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e İnglis.

in otənim nəhau megəh kisos-nəmtinən.‡ 18 Io Jon, iatəghat əskasik matən-ipən kəm netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəha Uhgın itəm tətətig e naoa u. Okəmə etəmim kit tətə-pən atip nəghatən kit rəhan e naoa u, Uhgın otos-ipən nalpınən mın u naoa u tatəghat-in kən mılpin-pən e nalpınən rəha etəmim u. 19 Okəmə etəmim kit tos-irəkis nəghatən neen e naoa u, Uhgın otos-irəkis nəwırən mın itəm naoa u in tatəghat-in məmə rəha suah u. Inun, noa nig rəha nəmegəhən, kən məsegəhan-inən məmə otatig e taon asim əh. 20 Etəmim itəm tatən-iarəp natimnat mın u, təmə, “Əwəh, otəsuwəhən ekimnə.” !Əwəh! Wa-ta İərəməərə İesu. 21 Pəs Uhgın tawte-in nəwırən rəha İərəməərə İesu tuwın kəm netəmim rəhan. Pəs otol nəhlən. Əwəh.

‡ 22:17: Aes 55:1; Jon 7:37

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of
Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna
de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b